

Univerzita Karlova v Praze
Fakulta sociálních věd

Institut ekonomických studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Hospodářská politika Norska a Vládní penzijní fond

Vypracovala: Renata Karasová

Vedoucí: Doc. Ing. Karel Půlpán, CSc.

Akademický rok: 2007/2008

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila pouze uvedené prameny a literaturu

V Praze dne 2.6.2008

.....

Renata Karasová

Poděkování

Děkuji svému vedoucímu bakalářské práce Doc. Ing. Karlu Půlpánovi, Csc. za cenné připomínky, rady a také zájem, který mé práci věnoval.

Zvláštní poděkování patří mé rodině a přátelům.

Abstrakt

Práce se zabývá vývojem hospodářské politiky Norska po roce 1973. Zaměřuje se především na hlavní zdroje příjmů země, a to na ropný a plynárenský průmysl. V úvodu je nastíněna situace Norska a jeho ekonomiky před rokem 1973, tedy v době, kdy Norsko ještě nedisponovalo obrovskými příjmy z ropného a plynárenského průmyslu. Poté se již práce zaměřuje na vývozní potenciál země s důrazem na jeho nejvýznamnější složku, kterou ropný průmysl je. Postupně se dostává k norskému Ropnému fondu, který existuje od roku 1990 a který se od 1.1.2006 nazývá Vládní penzijní fond. Jeho hlavní úlohou je ukládání přebytků z velkých ropných příjmů k zajištění zdrojů budoucím generacím. V současné době je Vládní penzijní fond Norska druhým největším suverénním fondem na světě.

Abstract

This bachelor thesis is engaged in Norway's economic policy after the year 1973. Above all it targets the main sources of revenues of the country which are the oil and gas industry. In introduction I describe the situation of Norway and its economy before the year 1973, so the period when Norway doesn't dispose of huge revenues from oil and gas industry yet. After that the paper is targeted on the export potential with the view of its most significant komponent - the oil industry. The paper is gradually coming to the Norwegian Petroleum Fund which exists from 1990 and which is known as the Government Pension Fund from 1.1.2006. It's main task is to deposit surplus of large oil revenues in order to ensure sources for future generation. Currently the Government Pension Fund is the second largest sovereign wealth fund in the world.

OBSAH

1. Úvod	7
1.1. Cíl práce	8
1.2. Norsko před rokem 1973	9
1.2.1. Poválečný politický vývoj v Norsku	9
1.2.2. Poválečný hospodářský vývoj v Norsku	10
1.3. Norsko a Evropská unie	12
1.3.1. Vztah Norska a Evropské unie	13
1.3.1.1. Historický vývoj	13
1.3.2. Norská zahraniční politika	14
2. Vývozní potenciál Norska	16
2.1. Energie	18
2.2. Plody moře	19
2.2.1. Rybářský průmysl	19
2.2.2. Akvakultura	21
2.3. Námořní průmysl	22
3. Kvalita života	24
3.1. Vývoj hmotné i nehmotné životní úrovně	24
3.2. Ekologie	26
3.3. UNEP - podpora programu OSN pro životní prostředí	29
4. Ropný a plynárenský průmysl	32
4.1. Ropný a plynárenský průmysl – fakta	32
4.2. INTSOK	35
4.1.1. Klíčové otázky INTSOKu	36
4.2. Ropné šoky	37
4.3.1. První ropná krize	39
4.3.2. Druhá ropná krize	40

4.3.3.	Třetí ropná krize	41
5.	Historie Vládního penzijního fondu	44
5.1.	Základní informace o Penzijním fondu	44
5.2.	Corporate governance Fondu, jeho investiční strategie a budoucnost	48
5.2.3.	Srovnání Vládního penzijního fondu s jinými suverénními fondy	51
6.	Závěr	54
7.	Seznam použitých pramenů a literatury	56
8.	Seznam tabulek a grafů	59

1. Úvod

Norsko je s celkovou rozlohou 385 199 km² 6. největším státem Evropy¹ co se geografické rozlohy týče. Současně s počtem obyvatel 4 737 200² je i zemí s nejnižší hustotou obyvatel, a to s 15 obyvateli na km², ihned po Islandu. Země je charakteristická dlouhými rozvětvenými zálivy zvanými fjordy.

Hlavním městem je Oslo. Norsko je konstituční monarchií s plnou parlamentní demokracií, kde hlavou státu je panovník, jehož moc je omezena ústavou. Předseda vlády je potom hlavou vlády.

Pro norskou ekonomiku je charakteristický model tržní kapitalistické ekonomiky s aktivní sociální politikou. Postupně se stalo jednou z nejbohatších zemí světa a ve srovnání s ostatními evropskými zeměmi je velikost HDP 54 % nad průměrem, který je v Evropské unii. HDP v roce 2007 rostl nejsilněji od roku 1971, meziroční nárůst činil 3,5 %³. Příčinou růstu byla hlavně zvýšená spotřeba obyvatel. HDP per capita bylo v roce 2007 486 335 NOK (pouze Lucembursko mělo vyšší HDP v Evropě).⁴

Co se týče inflace, tak CPI (Consumer Price Index) vzrostl od ledna do února roku 2008 o 0,5 %⁵. Od února roku 2007 do února 2008 je tento nárůst 3,7 %. Nárůst je zapříčiněn především silným růstem cen potravin, dále také růstem cen nábytku, oblečení a obuvi. Nezaměstnanost je za posledních 30 let nízká, pouze s výjimkou krátkého období kolem roku 1990, kdy byla její hodnota 5,2 %. V lednu roku 2008 byla nezaměstnanost v Norsku pouhé 2,4 %⁶.

Hlavními odvětvími norského hospodářství jsou především těžba ropy a plynu, rybolov a chov ryb, těžba a zpracování dřeva, chemie, energetika a lodní doprava. Ještě po 2. světové válce bylo nejvýznamnějším odvětvím zemědělství, ale to už nyní neplatí.

---

¹Zdroj: www.ssb.no

² Zdroj: www.ssb.no, údaje k 1.1.2008.

³ Norsko uvádí dva ukazatele HDP – jednak bez ropy a jednak včetně ropy. Uvedený HDP 3,5 % je včetně ropy.

^{4,5} Zdroj: www.ssb.no

⁶ Zdroj: http://www.ssb.no/akumnd_en/

Tabulka 1.1.: Vývoj HDP jako reálné míry růstu v letech 2003-2007

Year	GDP - real growth rate	Percent changes	Date of information
2003	1.60 %		2002 est.
2004	0.60 %	-62.50 %	2003 est.
2005	3.30%	450.00 %	2004 est.
2006	4.00%	21.21 %	2005 est.
2007	4.60%	15.00 %	2006 est.

Zdroj: http://www.indexmundi.com/norway/gdp_real_growth_rate.html

1.1. Cíl práce

Cílem práce je zaměřit se na hospodářskou politiku Norska, a to především po roce 1973. Nejprve je nutné v první kapitole shrnout poválečný vývoj Norska do roku 1973, a to jak politický, tak i hospodářský, aby bylo jasné, jak se situace v Norsku vyvíjela. Ve stejné kapitole je popsán vztah Norska a Evropské unie, historický pohled na problémy vstupu Norska do Evropské unie a také jejich vzájemná spolupráce.

V další kapitole je kladen důraz na vývozní potenciál země. V této oblasti v Norsku bezesporu vede ropný a plynárenský průmysl, který tvoří největší část vývozu. Dalšími důležitými vývozními artikly země jsou například mořské produkty. Významnou měrou se na obchodní bilanci tedy podílí i rybářský průmysl a akvakultura.

Ve třetí kapitole bychom se podívali na kvalitu života obyvatel Norska. Zde porovnáme vývoj hmotné a nehmotné životní úrovně obyvatel pomocí indikátoru human development index (HDI) a poté se podíváme, jak si na tom Norsko ve srovnání s ostatními státy světa stojí.

V následující kapitole o ropném a plynárenském průmyslu se zaměříme nejprve na základní fakta o průmyslu a jeho vliv na ekonomiku Norska. Dále si představíme organizaci INTSOK a její hlavní otázky a úkoly a nakonec se zaměříme na tři ropné šoky, které proběhly od počátku 70. let.

Poslední kapitolou je kapitola o Vládním penzijním fondu Norska, který se do roku 2006 jmenoval Ropný fond. Důraz bude kladen na historii Penzijního fondu, jeho corporate governance, investiční strategii a konečně na srovnání Vládního Penzijního fondu s ostatními fondy světa.

1.2. Norsko před rokem 1973

Nejprve je nutné shrnout politický a hospodářský vývoj Norska před rokem 1973, abychom se mohli zabývat vývojem této země po roce 1973.

1.2.1. Poválečný politický vývoj v Norsku

Rok 1945 znamenal mezník v norských dějinách. Až do roku 1940 se Norsko neúčastnilo žádné války a provádělo politiku neutrality. Ovšem 8. dubna 1940 byl zahájen proti Norsku tzv. bleskový úder. Datum 9. dubna znamenal pro Norsko konec neutrality, kterou si snažili původně udržet stejně jako při první světové válce.

Dělnická strana s předsedou vlády Einarem Gerhardsenem se dostala po válce do popředí. Zde zůstala až do 60. let a téměř po celou dobu měla absolutní většinu ve Stortingu⁷. Po druhé světové válce byla veškerá pozornost směřována na obnovu země. Poválečné období Norska je z hlediska politického obdobím klidným, stabilním a především obdobím hospodářského růstu. Norsko roku 1948 přijalo Marshallův plán a v letech 1948-1952 se stalo jedním z největších příjemců per capita.

Strana práce se jednak snažila vyhovět opozici a naopak opozice přizpůsobovala svou politiku do určité míry požadavkům Strany práce. Jejich názory se příliš nelišily v zahraniční politice, ani v otázkách vstupu Norska do NATO. Členem NATO se Norsko stalo roku 1949.

První rozpory se uvnitř vlády objevily v 60. letech, kdy Strana práce nezískala roku 1961 většinu ve Stortingu. Ovšem nová vláda příliš dlouho nevydržela a do čela se opět postavila Strana práce. V roce 1971 nastal ve straně ale problém, který se týkal rozdílných názorů na vstup Norska do Evropského společenství (ES). Díky tomuto problému poté odpůrci vstupu Stranu práce opustili⁸ a od tohoto roku je pro Norsko typický menšinový parlamentarismus. Roku 1972 nastaly problémy i ve straně Venstre. Přívrženci vstupu Norska do Evropského společenství založili vlastní Liberální lidovou stranu.

---

⁷ Zdroj: www.wikipedia.org - Storting je Norský parlament, který sídlí v hlavním městě Oslu

⁸ Ta část Dělnické strany, která se vstupem Norska do Evropského společenství nesouhlasila, se od Dělnické strany oddělila a spojila se se Socialistickou stranou.

Tabulka 1.2.: Výsledky voleb do Stortingu 1945-1977 (procento hlasů/počet křesel)⁹

Rok	Dělnická strana	Venstre	Hoyre	Selská strana/Centrum	Křesťanská lidová strana	Komunistická strana
1945	41/76	14/20	17/25	8/10	8/8	12/11
1949	46/85	13/21	16/23	5/12	8/9	6/0
1961	47/74	7/14	19/29	7/16	9/15	3/-
1969	47/74	9/13	20/29	11/20	9/14	Socialistická lidová strana
1973	35/62	4/2	17/29	11/21	12/20	11/16
1977	42/76	3/2	25/41	9/12	12/22	4/2

Zdroj: Dějiny Norska – Miroslav Hroch, Helena Kadečková, Elisabeth Bakke, vydalo NLN, s.r.o., Nakladatelství Lidové noviny, 2005, strana 254

1.2.2. Poválečný hospodářský vývoj v Norsku

Jak již bylo zmíněno, bylo poválečné období v letech od roku 1945 až po konec 70. let obdobím hospodářské prosperity. Norská hospodářská politika chtěla především dosáhnout hospodářského růstu při plné zaměstnanosti. Buduje se stát blahobytu a roste životní úroveň. Dalšími cíly jsou snaha odstranit chudobu a soustředit se více na znovuoobnovení důvěry lidí. Výsledkem bylo, že veřejný sektor rostl značným tempem.

Norská ekonomika byla po 2. světové válce založena na plánování, protože podpora tržní ekonomiky ztratila po nestabilitě a hospodářském poklesu v období války smysl. Inflace byla relativně stabilní a nezaměstnanost téměř neexistovala. Tím, že se Norsko stalo součástí mezinárodních organizací, se v 50. letech zotavil i obchod. Zapojení Norska do mezinárodní dělby práce mělo velký vliv na vysokou ekonomickou úroveň této země.

Norsko bylo zakládajícím členem Organizace spojených národů, která vznikla v roce 1945 a nahradila do té doby existující Společnost národů. Jedná se o mezinárodní

⁹ Pro poválečné Norsko bylo charakteristických šest stran: **Dělnická strana** - která byla stranou sociálně demokratickou, strana **Venstre** - liberální strana, strana **Hoyre** - konzervativní strana, **Selská strana**, **Křesťanská lidová strana** a **Komunistická strana**.

Socialistická lidová strana vznikla roku 1969, kdy upadala Komunistická strana, a nahradila její místo v levici. Odmítala vstup Norska do Evropského společenství, požadovala odchod Norska z NATO a neutralitu Norska.

organizaci, jejímž cílem je podporovat mezinárodní bezpečnost, právo, ekonomický rozvoj a lidská práva.¹⁰ Roku 1947 se Norsko stalo součástí organizace GATT¹¹ (Všeobecná dohoda o obchodu a clech), která poskytovala mezinárodní obchod mezi členskými zeměmi, a to regulací a snížením cel obchodního zboží.

Po přijetí Marshallova plánu roku 1948 se Norsko stalo součástí OEEC (Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci), která spravovala rozdělení americké pomoci na rekonstrukci válkou zničené Evropy. Jejím hlavním přínosem bylo, že se mezi jednotlivými členskými evropskými státy zvýšila hospodářská spolupráce. OEEC byla předchůdcem pozdější, v roce 1961 založené, OECD (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj). Cílem této organizace byl především vyvážený ekonomický růst, růst životní úrovně a zaměstnanost.

Roku 1949 podepsalo Norsko spolu s jedenácti zeměmi Severoatlantickou smlouvu. Cílem účasti Norska v NATO (Organizace Severoatlantické smlouvy) je zajištění svobody, bezpečí a prosazení principů nezávislosti.

Dále roku 1959 podepsalo Norsko s dalšími zeměmi¹² dohodu EFTA (Evropské sdružení volného obchodu), tzv. Stockholmskou konvencí, která vzešla v účinnost roku 1960. Příčinou vzniku tohoto sdružení byl fakt, že členy se staly země, které se nechtěly stát součástí dnešní EU (Evropské unie). Vstupem do EFTA se posílila západoevropská orientace Norska a nejvýznamnějším obchodním partnerem se stala Velká Británie. Nyní má EFTA čtyři členy, a to Island, Lichtenštejnsko, Norsko a Švýcarsko.

V 60. letech 20. století má na hospodářský vývoj Norska vliv především těžba ropy a plynu. Ropné bohatství je součástí norského národního bohatství. V 70. letech, započatých koncem roku 1973 prvním ropným šokem, došlo k prudkému nárůstu cen ropy. Sdružení států vyvážejících ropu (OPEC), které vzniklo v roce 1960 s cílem koordinace ropných politik členských států, snížilo produkci ropy a uvalilo ropné embargo na Spojené státy americké a západní Evropu. O tomto a dalších ropných šocích bude pojednáno v kapitole o ropném průmyslu.

---

¹⁰ Zdroj: www.wikipedia.org

¹¹ Organizace GATT se roku 1995 přeměnila na Světovou obchodní organizaci (WTO).

¹² Dalšími zeměmi byly Velká Británie, Dánsko, Švédsko, Rakousko, Švýcarsko a Portugalsko.

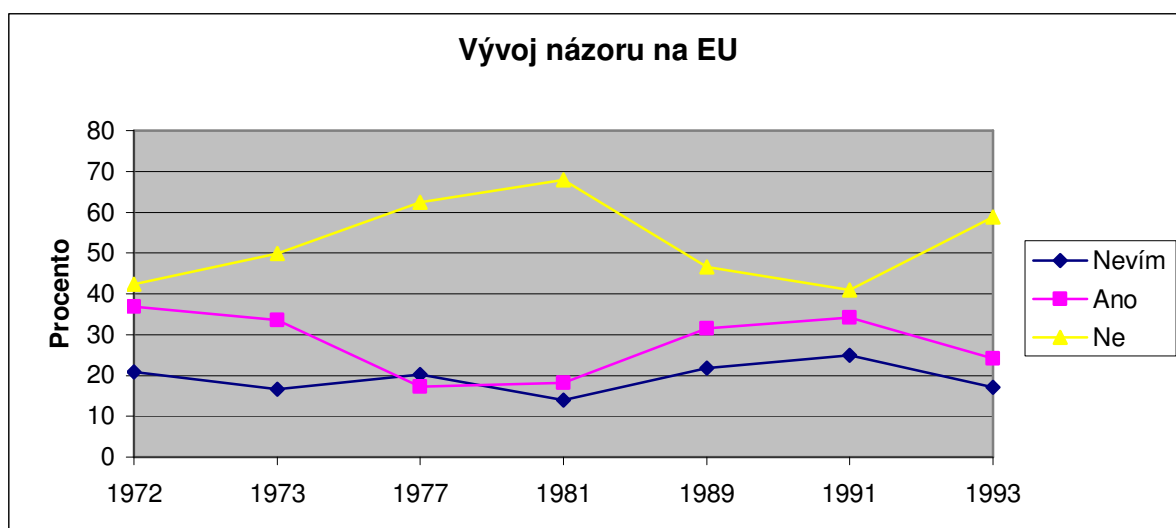
1.3. Norsko a Evropská unie

"It is to recreate the European Family, or as much of it as we can, and to provide it with a structure under which it can dwell in peace, in safety and in freedom. We must build a kind of United States of Europe."

Winston Churchill, 19 September 1946¹³

Norská poválečná politika byla z velké části ovlivněna vztahem k Evropské unii. Ovšem vývoj názoru na vstup do Evropské unie byl většinou jednoznačný – a to, že většina obyvatel se vstupem Norska nesouhlasila. Je nutné zaměřit se na vztah Norska a Evropské unie, a to jak z hlediska historického, tak i současného.

Graf 1.1.: Vývoj názoru na vstup do EU v letech 1972-1993 (v %)

*Zdroj: Dějiny Norska – Miroslav Hroch, Helena Kadečková,
Elisabeth Bakke (2005), s. 265*

¹³ Zdroj: <http://www.eu-norway.org/eu/news/History.htm>

1.3.1. Vztah Norska a Evropské unie

Norsko je součástí Evropy, ale nikoliv členem Evropské unie. Občané ve dvou referendech vyjádřili svůj nesouhlas se vstupem. Jak lze vidět z *grafu 1.1.*, tak negativní názor na vstup Norska do Evropského společenství byl v období v letech 1972-1993 převládající. Jeho nárůst se objevuje především na počátku 80. let. Na přelomu 80. a 90. let se názory pro vstup i proti vstupu relativně sbíhají, ale kolem roku 1992 je jejich rozdíl opět evidentní.

1.3.1.1. Historický vývoj

V 60. letech požádalo Norsko dvakrát o vstup do Evropského společenství, ale v obou případech byla odpověď negativní. V prvním případě žádalo Norsko o vstup v roce 1962, podruhé roku 1967. Francouzský prezident Charles de Gaulle ale vetoval žádost Velké Británie v obou případech, a tak vyjednávání s Norskem, dále pak i s Dánskem a Irskem bylo pozastaveno.

V lednu roku 1972 Norsko dokončilo vyjednávání a byla podepsána přístupová smlouva k Evropskému společenství. Norská vláda rozhodla, že se o případném vstupu bude rozhodovat na základě referenda, které také téhož roku na podzim proběhlo. Výsledek byl ovšem negativní. Proti vstupu Norska hlasovalo 53,5 % obyvatel¹⁴, země ale alespoň vyjednala dohodu o volném obchodu se zeměmi Evropského společenství. Tato obchodní dohoda měla omezení, a to v otázkách volného obchodu zemědělských produktů a produktů z rybářského průmyslu.

Na konci 80. let se začalo o vztahu Norska a Evropské unie znovu diskutovat. V roce 1992 Norsko opět žádá o vstup a s podobným výsledkem jako referendum roku 1972 dopadlo i referendum na podzim roku 1994. Proti vstupu se vyjádřilo 52,2 %¹⁵ obyvatel. Odpůrci vstupu, kteří měli tentokrát ve Stortingu mnohem větší vliv, zdůrazňovali především demokracii, podporu životního prostředí nebo zájmy rybářů a

---

¹⁴ Zdroj: http://en.wikipedia.org/wiki/Norwegian_EC_referendum_1972 – referendum v Norsku v roce 1972 o vstupu Norska do Evropského společenství

¹⁵ Zdroj: http://en.wikipedia.org/wiki/Norwegian_EU_referendum%2C_1994 – referendum v roce 1994 o vstupu Norska do Evropského společenství

zemědělců, což jim přivedlo na jejich stranu mnoho příznivců z řad obyvatel.

V současné době lidé v Norsku neustále nesouhlasí se vstupem do Evropské unie. Na základě průzkumu veřejného mínění, uskutečněného deníkem Aftenposten v říjnu roku 2005, se 54% Norů vyjádřilo proti vstupu¹⁶. Jako důvod je v tomto článku uveden především fakt, že Norsko je vysoce rozvinutou zemí, bohatou na ropu, a tudíž nepotřebuje patřit do Evropské unie.¹⁷

1.3.2. Norská zahraniční politika

Norsko neustále udržuje těsné vztahy s Evropskou unií. Na jednu stranu si drží odstup jako nečlen Evropské unie, na druhou stranu se zapojuje a spolupracuje v důležitých oblastech, smlouvách a dohodách Evropské unie.

Jedním z důvodů těsné spolupráce, a také nejdůležitější dohodou uzavřenou mezi Norskem a Evropskou unií, je spoluúčast na Evropském hospodářském prostoru. Ke dni 1. ledna roku 1994 byla uzavřena dohoda o Evropském hospodářském prostoru mezi zeměmi EFTA¹⁸ a členy Evropské unie. Dohoda je velmi důležitá pro ekonomickou spolupráci a pro regulaci prodeje výrobků a služeb¹⁹. Její podstatou bylo, že se členové EFTA mohou podílet na evropském jednotném trhu i přesto, že nejsou členy Evropské unie. Evropský jednotný trh poskytuje především čtyři základní svobody pohybu mezi členskými zeměmi, a to svobodu pohybu lidí, zboží, služeb a kapitálu. Evropský hospodářský prostor podporuje mezi smluvními zeměmi volný obchod, posílení ekonomických vztahů, vzdělání, zdravotnictví, výzkum, rozvoj a další. Výjimku ale tvoří

---

¹⁶ Zdroj: <http://www.iht.com/articles/2005/10/26/news/norway.php>

¹⁷ Zdroj: <http://www.iht.com/articles/2005/10/26/news/norway.php> - ve stejném článku v rozhovoru uvedl Gerhard Sabathil, od roku 2004 představitel Evropské komise v Německu: „Neexistují žádné ekonomické argumenty pro přistoupení Norska do Evropské Unie.“ Ale zároveň dodal: „Ale existují argumenty pro Norsko, aby se stalo členem v pořadí, a to z důvodu, aby byl vyslyšen jeho hlas na evropské úrovni.“ Zdůrazněn je v článku i růst HDP, který v Norsku roku 2004 činil 3,5% a v roce 2005 4,0%, kdežto v Evropské unii to bylo v obou letech pouze 1%. Znamená to tedy, že se Norsko nepotřebuje stát součástí Evropské unie.

¹⁸ Jeden člen EFTA ale na dohodu o Evropském hospodářském prostoru (EEA) nepřistoupil. Bylo to Švýcarsko, a to na základě zamítavého referenda, které vyhlásila švýcarská vláda.

¹⁹ Jedná se o regulaci především v podobě poplatků a cel, které mají být zahrnuty v ceně produktu, za který budou v konečné fázi platit spotřebitelé.

tří oblastí – společná zemědělská politika, společná politika rybolovu a společná obchodní politika se zeměmi třetího světa.

Roku 1999 uzavřelo Norské království²⁰ s Evropskou unií dohodu v souvislosti se Schengenským prostorem (dále již jen Schengen)²¹. Schengen vznikl roku 1985 na základě podpisu smlouvy pěti členských zemí Evropské unie.²² Hlavním důvodem podpisu smlouvy bylo odstranění kontrol na hranicích mezi jednotlivými zeměmi a snaha posílit mezinárodní spolupráci mezi nimi. Schengenský informační systém (SIS) využívá v současné době 24 států²³. Jedná se o databázi a informační systém, jehož cílem je zpřístupnit všem jeho členům informace, které se týkají bezpečnosti, práva a svobody.

V současné době je Norsko zainteresováno v politice a ekonomii v rámci Evropské unie takovým způsobem, který je pro nečleny možný. Norsko spolupracuje s Evropskou unií ve velké míře v oblasti práva, ve věcech domácí politiky, v zahraniční a bezpečnostní politice. Norská vysoká zaměstnanost a prosperita je závislá do značné míry na mezinárodním obchodě. Významnými vývozními artikly Norska jsou ropa a zemní plyn, kovy nebo mořské produkty. O exportech Norska se budeme zmiňovat v další kapitole.

---

²⁰ Před vstupem do Schengenu bylo Norsko společně s Dánskem, Finskem, Islandem a Švédskem součástí Severské pasové unie. Tato Unie vešla v účinnost roku 1958 a zajišťovala odstranění kontrol na hranicích při pohybu osob mezi členskými státy. Od roku 2001 je Norsko plnoprávním členem Schengenu.

²¹ Zdroj: http://www.arena.uio.no/presentation/publications/wp00_4.htm - Eivind Smith, norský profesor a doktor práv, nazval dohodu Norska se zeměmi Evropské Unie o Schengenském prostoru jako „ústavní katastrofu“. Důvody jsou podle něj následující:

- norský parlament je dočasně zproštěn funkce zákonodárského orgánu,
- rozdíl mezi zahraniční a domácí politikou je nejasný,
- princip veřejné otevřenosti je v realitě odstraněn.

²² Zakládajícími členy, kteří podepsali Schengenskou smlouvu v městě Schengen v Lucembursku, byli: země Beneluxu (tedy Belgie, Nizozemí, Lucembursko), Německo a Francie.

²³ Jedná se o 22 států, které jsou členy Evropské unie a 2 státy, Norsko a Island, které součástí Evropské unie nejsou.

2. Vývozní potenciál Norska

Norsko je zemí, která svou iniciativu zaměřuje hlavně na vývoz zboží a služeb. V oblasti exportů se soustřeďuje především na suroviny a produkci, které souvisejí s energií. Ropa a zemní plyn tvoří od 70. let největší část vývozu země. Dalšími vývozními artikly jsou minerální paliva, hliník, papír, hnojiva, strojní zařízení, hutnický průmysl nebo mořské produkty.

Norsko je součástí EFTA (the European Free Trade Area) a EEA (the European Economic Area). Norský zahraniční obchod je tedy upravován pravidly, právy, povinnostmi a několika dohodami, které stanovují podmínky pro obchod se zbožím a službami. Jsou to například dohody WTO nebo již zmíněného EEA. Všeobecnou odpovědnost a dohled nad zahraničním obchodem má Ministerstvo zahraničních věcí.

Tabulka 2.1.: Obchodní bilance za posledních 5 let (mld. NOK)

<i>Rok</i>	<i>2003</i>	<i>2004</i>	<i>2005</i>	<i>2006</i>	<i>2007</i>
<i>Vývoz celkem</i>	482,9	554,9	668,8	783	813,6
z toho - ropa a zemní plyn	268,5	322,8	407,4	473,6	469,8
- lodě a ropné plošiny	12,8	6,3	8,8	7,4	8,6
ropa samostatně	195,7	237,5	289,5	309,3	309,8
zemní plyn (včetně kondenzátů)	72,8	85,3	117,9	164,4	160
<i>Dovoz celkem</i>	283,3	326,1	357,7	411,7	468,7
- lodě a ropné plošiny	5,9	5,8	6,7	6,6	8,1
<i>Saldo obchodní bilance</i>	199,6	228,8	311,1	371,3	344,9
- bez ropy a zemního plynu	-68,9	-94	-96,3	-102,3	-68,8

Zdroj: <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/norsko-zahranicni-obchod-zeme/6/1000790/>

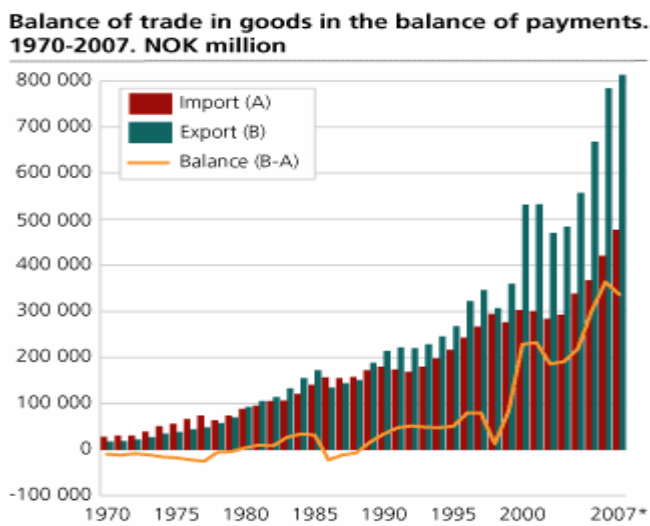
Vývozy neustále od roku 2003 rostly. Výhodou Norska je jeho pozice u pobřeží a také relativně nízký podíl populace. V současné době má Norsko přebytek v zahraničním obchodě²⁴, přičemž jak je z *tabulky 2.1.* vidět, tak největšího přebytku obchodní bilance dosáhlo roku 2006. V roce 2007 se jednalo o pokles asi 7 % oproti roku 2006. Deficit zahraničního obchodu mělo Norsko naposledy v roce 1988. Z grafu, který znázorňuje

²⁴ Přebytek v zahraničním obchodě znamená, že hodnota zboží a služeb, které vyveze, je vyšší než hodnota, kterou importuje.

vývoj obchodní bilance lze vidět, že od 70. let, kdy Norsko začalo těžit a postupně také vyvážet ropu, se podíl vývozu země až na pár výjimek neustále zvyšoval.

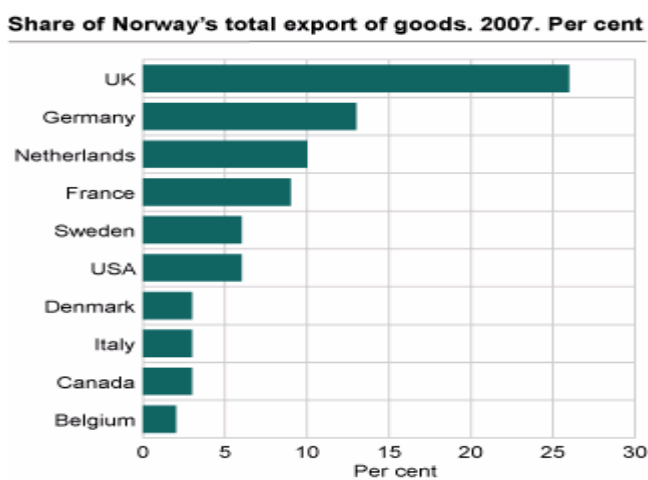
Graf 2.1.: Znárodnění obchodní bilance v letech 1970-2007 (v milionech NOK)

Zdroj: http://www.ssb.no/english/subjects/09/ur_ekonomi_en/

Nejvýznamnějšími exportními partnery Norska jsou podle **grafu 2.2.:** Velká Británie, Německo, Nizozemí a Francie. Největší podíl vývozu do Německa tvoří ropa a zemní plyn. Vývoz zemního plynu v první čtvrtině roku 2008 byl za 12,6 miliard NOK. Oproti stejnému období roku 2007 se jedná o hodnotový nárůst asi 27,3 %.

Graf 2.2.: Podíl celkového vývozu Norska v roce 2007 (v procentech)

Zdroj: http://www.ssb.no/english/subjects/09/ur_ekonomi_en/fig05-eksport_en.gif

Na druhou stranu tři nejvýznamnější dovozní partneři Norska jsou: Švédsko, Německo a Velká Británie. Největší část importů Norska tvoří průmyslová strojní zařízení, ropné plošiny, potraviny (ryby nebo obiloviny) a oblečení. V poslední čtvrtině roku 2007 klesly ceny importů, které nezahrnují ropu a ropné plošiny, o 1,9 % v porovnání s poslední čtvrtinou roku 2006.

2.1. Energie

Obchod s energií je pro Norsko důležitý z toho důvodu, že snižuje tendenci země k unáhleným změnám a podporuje využívání hlavních funkcí vodní energie.

Ropa a zemní plyn tvoří největší část příjmů vývozu Norska a pro rok 2008 se nadále předpokládá růst produkce ropy. Ropa je dopravována buď pomocí ropovodů do terminálů na pobřeží nebo pomocí bójí do tankerů.

Tabulka 2.2: Zahraniční obchod se zbožím (v mld. NOK)

	Leden - Březen		Změna v %	Březen		Změna v %
	2007	2008		2007	2008	
Dovozy²⁵	112 374	115 070	2.4	41 336	36 158	-12.5
Vývozy	199 002	226 737	13.9	69 528	75 246	8.2
Surová ropa	74 288	89 795	20.9	25 947	31 804	22.6
Zemní plyn	40 905	46 226	13.0	13 545	15 797	16.6
Vývozy kromě ropy, plynu a kondenzátů	82 652	87 526	5.9	30 035	27 158	-9.6

Zdroj: http://www.ssb.no/muh_en/

Dovozy v březnu tohoto roku klesly o 12,5 % oproti březnu minulého roku. Naproti tomu celkové vývozy ve stejném období vzrostly o 8,2 %. Lze ale vidět, že vývozy s vyloučením lodí, ropných plošin, ropy, zemního plynu a kondenzátů klesly za poslední rok o 9,6 %. Tyto vývozy ale v první čtvrtině letošního roku vzrostly o 5,9 %, což je způsobeno především zvýšeným vývozem strojního zařízení a transportního vybavení.

²⁵ Jedná se o dovozy, které nezahrnují lodě a ropné plošiny.

Co se týče ropy a zemního plynu, z *tabulky 2.2.* můžeme sledovat nárůst jak v oblasti vývozu, tak i dovozu. Pokud se jedná o vývozy, tak vývoz zemního plynu vzrostl v březnu 2008 oproti březnu loňského roku o významných 16,6 %, což je asi 20 % z celkových vývozu Norska v březnu 2008. U ropy to byl nárůst za stejné období o 22,6 % a podíl na celkových vývozech v březnu letošního roku představuje asi 42 %.

V Norsku je velké množství vodních elektráren. Spotřeba energie je zde vysoká a převládá především spotřeba elektřiny. Od konce 90. let rostla spotřeba energie velkým tempem a její dovoz převážil vývoz. To se ovšem změnilo roku 2000, kdy vývoz byl mnohonásobně vyšší. Od toho roku se přebytek střídá buď na straně dovozu nebo vývozu. Důvodem těchto výkyvů, změn v nabídce, je hlavně náchylnost země na výkyvy v podnebí.

2.2. Plody moře

Vývoz mořských produktů představuje pro Norsko velmi stabilní přínos peněz. V této oblasti se Norsko řadí mezi 3 největší vývozce plodů moře na světě²⁶ a mořské produkty vyváží do více než 150 zemí po celém světě. Jedná se také o významné odvětví co se zaměstnaností týče, především v oblasti norského pobřeží. Nejvýznamnějšími obory v tomto odvětví jsou:

- rybolov,
- rybářský průmysl,
- akvakultura.

2.2.1. Rybářský průmysl

Chov ryb patří mezi jeden z největších norských průmyslů. Má velký vliv jak na obchod Norska, tak i na výzkum a rozvoj. Jednotlivá odvětví rybářského průmyslu jako rybářství, zpracování ryb i obchod s nimi byla vždy důležitou součástí hospodářského

---

²⁶ Zdroj: <http://www.noramb.cz/business/seafood/seafood.htm>. Mezi plody moře se podle zdroje řadí jak divoce žijící ryby, tak i ty chované z rybích farem.

vývoje Norska. Rybářský průmysl je do určité míry řízen vládou – nejrůznějšími předpisy, které mají chránit zdroje. Vláda provádí politiku výzkumu a rozvoje a podporuje tímto způsobem orientaci na udržení růstu a zachování mořských produktů.

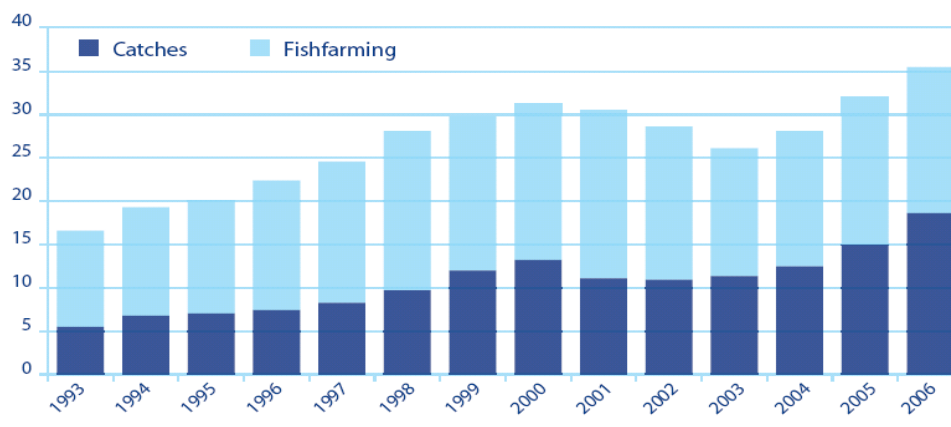
1. července roku 1991 byla v Norsku Stortingem založena the Norwegian Seafood Export Council (NSEC). Cílem této rady je zvýšit informovanost a zájem o mořské produkty Norska. Snaží se zvýšit poptávku po norských produktech v zemích po celém světě. Aktivity a zájmy NSEC jsou soustředěny do čtyř výrobních oblastí²⁷:

- marketing,
- tržní informace,
- přístup na trh,
- styk s veřejností.

Marketing má zabezpečit vyšší poptávku po norských mořských plodech, úkolem styku s veřejností je potom hájit pověst a reputaci norského rybářského průmyslu, a to nejen v samotném Norsku, ale i po celém světě.

Graf 2.3.: Vývoz mořských ryb v Norsku v letech 1993-2006 (v milionech NOK)

Norwegian seafood exports 1993-2006 1000 mill NOK

Source: Norway Statistics, the Norwegian Seafood Export Council

Zdroj: http://www.regjeringen.no/Upload/FKD/Vedlegg/Brosjyrer/noekkeltall_eng07.pdf,

str. 5

²⁷ Zdroj: <http://www.seafoodfromnorway.com/page?id=83>

V posledních letech podíl chovu ryb na vývozech země roste a v roce 2006 dokonce dosáhl svého maxima, téměř 36 milionů NOK. Podobný vývoj jako u chovu ryb můžeme pozorovat i u odchytu ryb, u kterého byl také v roce 2006 zaznamenán maximální podíl na vývozech.

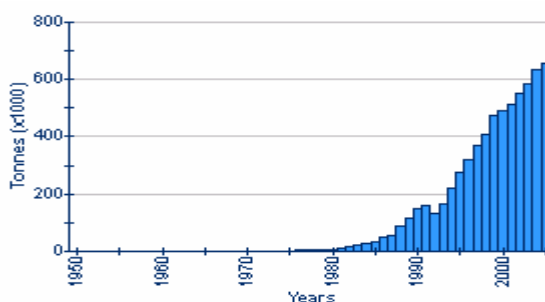
V roce 2007 bylo vyvezeno více než 1,9 milionů tun tržních produktů v celkové hodnotě 36 miliard NOK²⁸. V roce 2006 to bylo 34,7 miliard NOK a pro rok 2008 se odhaduje, že celková hodnota vývozu bude činit až 40 miliard NOK. Znamená to, že ryby a s nimi spojený rybářský průmysl jsou ihned po ropě a zemním plynu významným vývozním odvětvím Norska.

V roce 2006 byl podíl mořských produktů na celkových vývozech 5 %, zatímco podíl ropy a zemního plynu činil 68 % a podíl kovů mimo železa a oceli byl 6,7 %. Zmíněné železo a ocel tvořily 1,3 % a zbylých 19 % čítaly ostatní produkty a odvětví²⁹.

2.2.2. Akvakultura

Akvakultura zahrnuje produkci ryb, koryšů a dalších ve vodě žijících živočichů a rostlin. Tento průmysl se v Norsku vyvinul v 70. letech jako doplněk rybářského průmyslu a od té doby jeho vliv neustále roste velkým tempem. Díky akvakultuře zaznamenal rybářský průmysl v posledních letech obrovský vzrůst. V dnešní době se jedná o významný průmysl, který přispívá k většímu a efektivnějšímu rozvoji.

Graf 2.4.: Celková produkce akvakultury v Norsku od roku 1950

Zdroj: http://www.fao.org/fishery/countrysector/naso_norway

²⁸ Zdroj: <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/norsko-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000790/>

²⁹ Zdroj: http://www.regjeringen.no/Upload/FKD/Vedlegg/Brosjyrer/noekkeltall_eng07.pdf, str. 7.

Akvakulturu můžeme rozdělit podle způsobu chovu ryb:

- chov ryb,
- farmaření.

Chov ryb se vyznačuje tím, že ryby se chovají v kádích na pevnině nebo v klecích, které jsou umístěny ve vodě. Co se týče farmaření, tak ryby jsou naopak odchyťovány v moři.

Dominantní produkcí tohoto průmyslu jsou především losos a pstruh duhový. Norsko se může pyšnit pozicí jednoho z největších producentů lososa na světě a je schopno uspokojit i stále se zvyšující procento poptávky. Losos tvoří 85 % z celkových prodejů norského chovu ryb³⁰. Nejvýznamnějšími zeměmi, které importují produkty akvakultury jsou země Evropské unie.

Úspěch akvakultury, a tedy celého rybářského průmyslu, není důležitý pouze pro jednotlivé firmy, které se v této oblasti vyskytují a obchodují, ale také pro ekonomiku Norska jako celku. Důvodem je fakt, že tento průmysl má pozitivní dopady na hospodářský růst země a na růst ostatních odvětví, jako jsou např. loďářský průmysl nebo doprava.

Jelikož se spotřeba mořských produktů neustále zvyšuje, má akvakultura a rybářský průmysl velmi dobré předpoklady do budoucna. V loňském roce bylo v oblasti rybolovu a akvakultury zaměstnáno více než 13 000 zaměstnanců³¹.

2.3. Námořní průmysl

Důležitost námořního průmyslu postupně stoupala společně s rozvojem obchodu v Norsku. V dnešní době je norský námořní průmysl již vysoce rozvinut a Norsko se řadí mezi vedoucí země v tomto odvětví na celém světě. Nejvýznamnějšími zeměmi pro norský námořní průmysl jsou Evropská unie, Japonsko a USA. V norské ekonomice a hospodářství zastává významnou roli, vláda ho proto neustále podporuje – svůj zájem soustřeďuje především na výzkum, rozvoj, odbornost a inovaci.

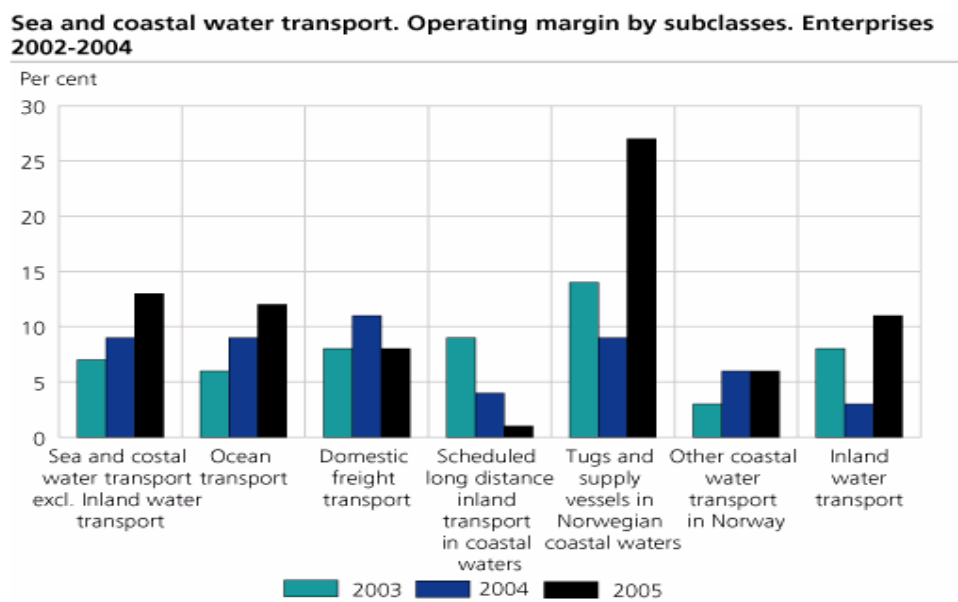
---

³⁰ Zdroj: http://www.ssb.no/english/subjects/10/05/fiskeri_havbruk_en/, pod pojmem chov ryb se zde rozumí chov ryb, měkkýšů a koryšů, zaměřený svou povahou na zisk.

³¹ Zdroj: <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/norsko-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000790/>

Námořní průmysl a s ním spojená lodní doprava zahrnuje stavitele a vlastníky lodí, dále pak poskytovatele přístrojů a služeb, loděnice a vybavení lodí³².

Graf 2.5.: Podíl námořní a pobřežní dopravy na výnosu v letech 2003, 2004 a 2005 (v procentech)³³

Zdroj: http://www.ssb.no/stsjoinne_en/

Lodní doprava, úzce spjata s námořním průmyslem, neustále roste a prosperuje společně s obchodem, rozvojem rybářského a námořního průmyslu. Největší nárůst podílu na zisku byl v roce 2005 zaznamenán v pobřežních vodách u zásobovacích a vlečných lodí. Růst byl z 9,3 % v roce 2004 na 26,6 % roku 2005. Vzrostl také podíl vnitrozemské vodní dopravy. Velký pokles, který činil asi 3 % oproti roku 2004 a asi 9 % oproti roku 2003, byl naopak zřetelný v předpokládané délce vzdálenosti kontinentální dopravy v pobřežních vodách.

³² Zdroj: <http://www.regjeringen.no>. Je zřejmé, že námořní průmysl v Norsku je úzce spjat s průmyslem rybářským a akvakulturou.

³³ Tugs – jedná se o vlečné lodě, které se používají na tahání poškozených lodí nebo v přístavech na pomoc velkým lodím, které tam nemohou manévrovat.

3. Kvalita života

Kvalita života a s ní spojená životní úroveň je v Norsku velmi vysoká, dokonce je označována za jednu z nejvyšších na světě. Příčinou jsou velké zásoby ropy a zemního plynu, bohaté přírodní zdroje, rozvoj rybářského a námořního průmyslu nebo velký podíl vzdělaných lidí. Životní úroveň má význam a následný dopad jak na ekonomiku, tak i na hospodářský vývoj země.

3.1. Vývoj hmotné i nehmotné životní úrovně

Co se týče vývoje hmotné a nehmotné životní úrovně v Norsku, pomůže nám indikátor human development index, dále již jen HDI. Jedná se o index lidského rozvoje, který je od roku 1990 pravidelně zveřejňován Organizací spojených národů. Hlavní ukazatelé indexu se zaměřují na následující tři oblasti:

- vzdělání,
- zdraví a průměrná délka života,
- HDP per capita.

Nyní se zaměříme na jednotlivé oblasti. Nejprve tedy vzdělání. Úroveň vzdělání je měřena podílem gramotného obyvatelstva a podílem obyvatel zapsaných do prvního, druhého a třetího stupně³⁴. Důvodem růstu životní úrovně v Norsku je podíl vysoce vzdělaných lidí. Podle údajů ze srpna roku 2007 má kolem 43 % lidí z celkové populace Norska nejvyššího dosaženého vzdělání vyšší středoškolské³⁵. Vliv na růst nehmotné životní úrovně v zemi má i vysokoškolské vzdělání. Podíl vysokoškolsky vzdělaných lidí v Norsku je stále značný. Ve věkové kategorii 25-29 let vzrostl počet lidí s vyšším vzděláním od roku 2004 do roku 2006 z 38,6 % na 39,9 % a ve věkové kategorii 30-39 let

---

³⁴ Zdroj: <http://cozp.cuni.cz>

³⁵ Zdroj: http://www.ssb.no/english/subjects/04/01/utniv_en/. Vyšší středoškolské vzdělání trvá tři roky (od 16 do 19 let) a je blízké následnému vysokoškolskému vzdělání. V Norsku se jedná především o veřejné školy, s výjimkou několika soukromých.

to bylo za stejné období ze 36,1 % na 39 %³⁶. Samozřejmostí je i existence celoživotního vzdělání v Norsku, které zajišťuje možnost vzdělání lidem různých věkových kategorií³⁷.

Další oblastí je zdraví. V tomto ohledu se klade největší pozornost na očekávanou délku života. V zemi neustále roste počet lékařů, rehabilitačních pracovníků, porodních asistentek i zdravotních sester³⁸. Rozvoj zdravotnictví, vysoká kvalita života a zvyšující se životní úroveň obyvatel v Norsku způsobují, že průměrná délka života se v zemi neustále zvyšuje. Podle údajů z roku 2007 se ženy dožívají 81,4 let a muži 76 let³⁹. Podle zprávy lidského rozvoje 2007/08, která se odkazuje na hodnoty z roku 2005, byla průměrná délka života obyvatel v Norsku v roce 2005 79,8 let, což řadí Norsko na 12. místo⁴⁰ ve srovnání s ostatními státy světa.

Poslední oblastí, která ovlivňuje indikátor HDI, je hrubý domácí produkt per capita⁴¹ (dále již jen HDP per capita). Podle **tabulky 3.1.** HDP per capita v Norsku v letech 1975-2005 neustále rostl.

Tabulka 3.1.: Vývoj HDP per capita v Norsku v letech 1975-2005

(měřeno v paritě kupní síly dolaru)

Rok	1975	1980	1985	1990	1995	2000	2002	2005
HDP na osobu (PPP-dollar)	6 300	11 260	16 730	21 300	27 900	35 130	36 600	41 420

Zdroj: http://globalis.gvu.unu.edu/indicator_detail.cfm?IndicatorID=19&Country=NO

Co se týče odhadu HDP per capita pro rok 2007, bylo Norsko ve srovnání s ostatními zeměmi na světě na druhém místě ihned po Lucembursku⁴². Jeho hodnota byla 483 725 NOK.

³⁶ Zdroj: http://www.ssb.no/uh_statres_en/

³⁷ Norsko, jako první země na světě, přijalo roku 1976 zákon o vzdělávání dospělých. (Zdroj: <http://www.noramb.cz/education/education/lifelong/lifelong.htm>)

³⁸ Zdroj: <http://www.ssb.no/english/yearbook/tab/tab-132.html>. Počet lékařů se od roku 1994 do roku 2005 zvýšil z 3 457 na 4 219, což značí nárůst o asi 22 %. U zdravotních sester to byl nárůst o 77,5 %.

³⁹ Zdroj: <http://www.noramb.cz/facts/living/health/health.htm>

⁴⁰ Zdroj: http://hdrstats.undp.org/countries/country_fact_sheets/cty_fs_NOR.html

⁴¹ HDP per capita udává hodnotu všech finálních statků a služeb vytvořených na určitém území za určité časové období dělenou průměrnou populací ve stejném období.

Pro určení vývoje hmotné a nehmotné životní úrovně zbývá porovnat HDI s ostatními státy světa. Norsko je v tomto ohledu na druhé příčce ve srovnání se 177 státy světa. V *tabulce 3.2.* můžeme pozorovat srovnání deseti států s nejvyšším HDI za období 1975-2005. Norsko je na tom, co se HDI týče, velmi dobře. Na prvním místě je Island, i když v roce 2005 měly Norsko i Island hodnotu HDI stejnou.

Tabulka 3.2.: Vývoj HDI v letech 1975-2005

	<i>1975</i>	<i>1980</i>	<i>1985</i>	<i>1990</i>	<i>1995</i>	<i>2000</i>	<i>2005</i>
Island	0,868	0,890	0,899	0,918	0,923	0,947	0,968
Norsko	0,870	0,889	0,900	0,913	0,938	0,958	0,968
Austrálie	0,851	0,868	0,880	0,894	0,934	0,949	0,962
Kanada	0,873	0,888	0,911	0,931	0,936	0,946	0,961
Irsko	0,823	0,835	0,851	0,875	0,898	0,931	0,959
Švédsko	0,872	0,882	0,893	0,904	0,935	0,952	0,956
Švýcarsko	0,883	0,895	0,902	0,915	0,926	0,946	0,955
Japonsko	0,861	0,886	0,899	0,916	0,929	0,941	0,953
Nizozemí	0,873	0,885	0,899	0,914	0,934	0,947	0,953
Francie	0,856	0,872	0,884	0,907	0,925	0,938	0,952

Zdroj: <http://hdrstats.undp.org/indicators/10.html>

3.2. Ekologie

V oblasti ekologie se zaměříme na jednotlivé části životního prostředí, jako jsou:

- ovzduší,
- voda,
- půda.

---

⁴² Zdroj: [http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_GDP_\(nominal\)_per_capita](http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_GDP_(nominal)_per_capita), jedná se o údaje zveřejněné Světovou bankou.

Nejprve se podíváme na ovzduší. V období od roku 1990 do roku 2005 vzrostly emise skleníkových plynů o 8 %⁴³. Velký vliv na znečišťování životního prostředí a ovzduší má ropný a plynárenský průmysl, průmyslová výroba nebo doprava. Vliv silničního provozu ve městech, průmyslové výroby a zemědělství na růst skleníkových plynů neustále roste. Co se týče dopravy, tak ta se za posledních 30 let výrazně rozvinula ve spojitosti s rozvojem ropného a plynárenského průmyslu, a také s růstem počtu vlastníků osobních aut.

Za účelem omezení vlivu skleníkového efektu, se Norsko zavázalo plnit závazky Gothenburgského protokolu z roku 2005, na základě kterého byla stanovena kontrola znečišťujících látek v ovzduší. Protokol ukládal cíle na snížení emisí do roku 2010, jednalo se o oxid dusíku (NO_x), oxid siřičitý (SO₂), nemetanové těkavé organické sloučeniny (NMVOC) a amoniak.

Tabulka 3.3.: Emisní strop v roce 2010 v souladu s Gothenburgským protokolem a stavem v roce 1990 a 2006 (v tunách)⁴⁴

Component	Emissions 1990	Emissions 2006	Emission ceiling 2010	Necessary reduction 2006-2010
Nitrogen oxides (NO_x)	207 712	190 755	156 000	35 000 tonnes (18 %)
Sulphur dioxide (SO₂)	52 388	20 939	22 000	Emission ceiling appr. reached at the moment
NMVOC	295 280	196 132	195 000	1 000 tonnes (0.6 %)
Ammonia	20 375	22 580	23 000	Emission ceiling appr. reached at the moment

Zdroj: http://www.ssb.no/agassn_en/

Oproti roku 1990 klesly emise NO_x v roce 2006 asi o 8 % a oproti roku 2005 byl tento pokles o 0,5 %. Do roku 2010 musí pokles ještě nadále pokračovat, a to ještě o dalších 18 %, aby Norsko závazek Gothenburgského protokolu splnilo. Největšími zdroji emisí NO_x, dohromady činící asi 78 %, jsou ropný a plynárenský průmysl, silniční provoz a námořní doprava společně s rybolovem. Námořní doprava s rybolovem čítaly v roce 2006

⁴³ Zdroj: http://www.ssb.no/english/subjects/01/klima_luft_en/. Vodní pára následovaná oxidem uhličitým a dalšími plyny se největší měrou podílejí na skleníkovém efektu.

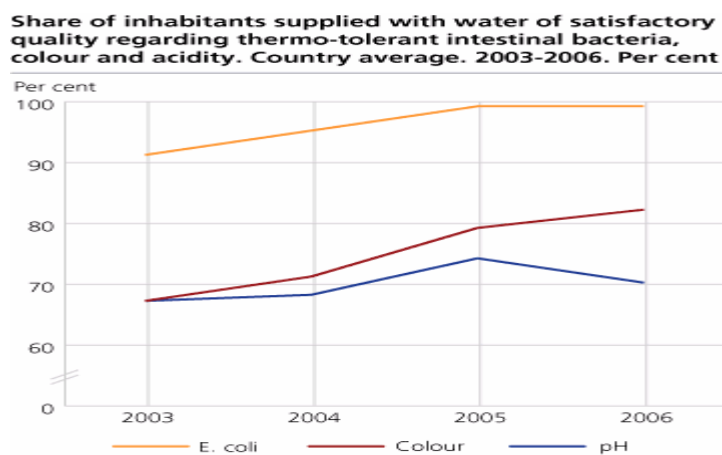
⁴⁴ NMVOC - non-methane volatile organic compounds.

asi 34 % z celkových emisí NO_x v zemi, ropný a plynárenský průmysl asi 27 %, což je nárůst o 72 % oproti roku 1991⁴⁵.

Co se týče SO₂ nastal v roce 2006 pokles o 60 % oproti roku 1990 a požadavek Gothenburgského protokolu je již splněn. Úkolem je nyní už jen udržovat získanou hladinu stejně jako tomu je u amoniaku, kde byl zaznamenán nárůst o asi 10 %. Poslední složkou je NMVOC . Pokles byl téměř 34 % a ke splnění požadavku je nutné snížit hladinu ještě o asi 6 %. Důvodem značného snížení je jednak zavedení požadavku na používání technologií na kontinentálním šelfu ke snížení emisí NMVOC, a také snížení emisí těchto sloučenin v silničním provozu díky častějšímu výskytu diesellových automobilů na silnicích.

S rozvojem průmyslu nutně roste i znečištění vod po celém světě. To s sebou přináší ničení rozmanitosti přírody a zhoršování zdravotního stavu lidí. V roce 2005 byla spotřeba vody dodané do domácností v průměru 204 litrů⁴⁶ na osobu za den a tato hodnota zůstala poměrně stálá.

Graf 3.1.: Podíl uspokojující hladiny bakterií E-coli, barvy a kyselosti vody dodávané do domácností v období 2003-2006 (v procentech)

Zdroj: http://www.ssb.no/vann_kostr_a_en/

Městské vodárny poskytovaly v roce 2006 99 % obyvatel v Norsku hygienicky nezávadnou vodu. Podle **grafu 3.1.** lze vidět, že 99 % obyvatel získalo v roce 2006 vodu s vyhovujícím obsahem teplotně tolerantních intestinálních bakterií (E.coli) ve vodě, 82 % má vyhovující hodnotu barvy a 70 % má vyhovující hodnotu kyselosti (pH). Tyto

⁴⁵ Zdroj: http://www.ssb.no/english/subjects/01/04/10/agassn_en/

⁴⁶ Zdroj: http://www.ssb.no/vann_kostr_a_en/

uspokojivé hladiny od roku 2003 neustále rostly, až na menší pokles pH od roku 2005. Kvalita vody se samozřejmě liší oblast od oblasti.

Největšími spotřebiteli vody jsou domácnosti, dále je to průmysl a zemědělství. Opět existuje velký podíl vlivu ropného a plynárenského průmyslu na znečišťování vod a mořského prostředí v Norsku. Dochází k neustálému uvolňování chemikálií a ropy na kontinentálním šelfu.

Určitou měrou se na životním prostředí podílí i odpad. Množství odpadků v zemi neustále narůstá⁴⁷. Nejvyšší procento a také největší nárůst můžeme pozorovat u domácností⁴⁸. Co se týče zpracovatelského průmyslu, zde je nárůst odpadu menší než růst produkce. Největší podíl odpadu připadá na průmysl potravinářský.

3.3. UNEP - podpora programu OSN pro životní prostředí

UNEP⁴⁹ je organizace, která zajišťuje spolupráci v rámci Organizace spojených národů v souvislosti se zájmem o životní prostředí. Znamená to tedy, že spolupracuje, informuje a snaží se nabádat občany k tomu, aby zlepšili kvalitu svého života, a to jak z hlediska současného stavu, tak i pro budoucí generace⁵⁰. Organizace vznikla v roce 1972 a od té doby se zvýšila spolupráce a akce na ochranu životního prostředí především na mezinárodní úrovni.

Jednotlivé úřady UNEPu můžeme rozdělit následovně⁵¹:

1) Skupiny UNEPu.

Do této kategorie můžeme začlenit divizi pro technologii, průmysl a ekonomii (DTIE). Dále je to regionální spolupráce (DRC), která je důležitá z toho hlediska, že získávání informací a dat na regionální úrovni má pak velký význam pro rozvoj globální. A naopak prezentace otázek životního prostředí v rámci jednotlivých regionů zvyšuje informovanost

---

⁴⁷ Od roku 1995 vzrostl roční objem odpadu o téměř 30 %.
(Zdroj: http://www.ssb.no/english/subjects/01/05/avfall_en/.)

⁴⁸ Procentuální nárůst odpadků v domácnostech ale není důsledkem vyšší spotřeby domácností. Spotřeba rostla také, ale pomalejším tempem.

⁴⁹ UNEP – United Nations Environment Programme

⁵⁰ Zdroj: <http://www.unep.org/>

o životním prostředí. Dalšími skupinami jsou zákony a konvence týkající se životního prostředí (DELC), komunikace a veřejná informovanost (DCPI). Snahou je dostat otázky životního prostředí do veřejného podvědomí a také získat si na svou stranu nové partnery a investory. Důvodem je snaha organizace disponovat většími finančními prostředky. Asi nejdůležitější skupinou je realizace politiky životního prostředí (DEPI). Hlavním úkolem tohoto úřadu je zavádění politiky takovým způsobem, aby byl zajištěn rozvoj jak na regionální, tak na globální úrovni. Mezi poslední skupiny patří skupina brzkého varování a ohodnocení (DEWA) a skupina globální environmentální nástroj kooperace (DGEF), která má za úkol řešit problémy životního prostředí v zemích tranzitivních ekonomik.

2) *Regionální úřady UNEPu.*

Jedná se o regionální úřad pro Afriku, Asii a Pacifik, Evropu, Jižní Ameriku a Karibik, Severní Ameriku a nakonec pro západní Asii.

3) *Úřady spolupráce UNEPu.*

Tyto úřady se nacházejí v následujících městech:

- Addis Abeba – město, které se nachází ve státě Etiopie. Úřad zde byl zřízen roku 2001 a jeho hlavním úkolem je pořádat setkání a navazovat užší spolupráci s Afrikou.
- Peking – zde byl úřad otevřen roku 2003. Spolupráce se týká především oblastí klimatických změn, sesuvů půdy, znečištění ovzduší, vod a půd.
- Brazílie – od roku 2004, kdy zde byl úřad založen, se soustřeďuje na propagaci hlavních problémů životního prostředí a navrhování jejich alternativ.
- Brusel – úřad se zaměřuje hlavně na Evropskou unii. Snahou je zviditelnit organizaci UNEP v Evropské unii a navázat užší a pravidelnější spolupráci.
- Káhira.
- Moskva – otevření úřadu v roce 2000. Opět je jedním z hlavních cílů zvýšit spolupráci mezi Ruskem a organizací UNEP.
- New York.
- Vídeň.

---

⁵¹ Zdroj: <http://www.unep.org/>

4) *Detašovaná pracoviště.*

Můžeme sem zahrnout programy a sekretariáty UNEPu ve Švýcarsku v Ženevě nebo globální mezinárodní ustanovení vod (GIWA), které se zaměřuje na hodnocení problémů životního prostředí v oblasti pobřežní i námořní a na ochranu kvality vod.

5) *Centra spolupráce UNEP.*

Mezi centra spolupráce patří například centrum ochrany přírody, informační databáze celosvětových zdrojů, centrum pro energii, podnebí, udržitelný rozvoj nebo pro spolupráci na životním prostředí.

6) *Sekretariáty konvencí.*

Mezi tyto sekretariáty patří například sekretariát obecných zásad pro biologickou rozmanitost, pro mezinárodní obchod ohrožených druhů divoké fauny a flory nebo ozónový sekretariát.

7) *Vědecké poradenské skupiny.*

UNEP je organizátorem těchto skupin, které mají za cíl podporovat udržitelný rozvoj.

8) *Úřady UNEPu po celém světě.*

UNEP úzce spolupracuje s Google Inc prostřednictvím Google Earth technologie a podporuje rozšíření programu UNEP do celého světa.

Organizace UNEP má tedy podstatný význam pro monitorování životního prostředí, rozšiřování informací o životním prostředí po celém světě, co se týče kvality vod a ovzduší, a pomáhá rozvojovým zemím.

4. Ropný průmysl

Ropa a s ní spojený ropný průmysl jsou nejvýznamnější odvětví Norska a značným způsobem ovlivňují i hospodářství této země. Také proto je norské hospodářství na příjmech z ropy stále více závislé. Taktéž udržovat přiměřenou těžbu, aby nedošlo k nárůstu inflace a negativním dopadům na norskou ekonomiku, je čím dál více složitější. Pro ilustraci je zde uvedena **tabulka 4.1.**, jakým způsobem se vyvíjela těžba ropy v letech 1971-2000.

Tabulka 4.1.: Vývoj těžby ropy v letech 1971-2000 (v tunách)

Rok	Těžba ropy v tunách
1971	301 000
1980	24 milionů
1990	81 milionů
2000	158 milionů

*Zdroj: Dějiny Norska – Miroslav Hroch, Helena Kadečková,
Elisabeth Bakke (2005), str. 277*

Je tedy vidět, že těžba ropy od konce 60. let, kdy ji Norsko začalo těžit v Severním moři, rapidně rostla. Od 15. června roku 1971 se potom v Norsku začalo rozvíjet zpracování ropy. Roku 1973 byl zřízen Statoil, tedy norská ropná společnost, která měla na těžbu ropy téměř monopol. Cílem této společnosti bylo především zabezpečit Norsku značné výnosy z ropného průmyslu a podporovat technologické know-how. Roku 1975 se Norsko stalo čistým vývozcem ropy a plynu.

4.1. Ropný průmysl – fakta

Norsko bylo roku 2006 pátým největším vývozcem ropy na světě a zároveň patřilo do desítky největších producentů na světě. Ve srovnání s ostatními producenty ropy bylo Norsko na 10. místě⁵². Na prvním místě byla Saudská Arábie a na druhém Rusko, stejně

⁵² Zdroj: http://www.ssb.no/english/subjects/10/06/olje_gass_en/

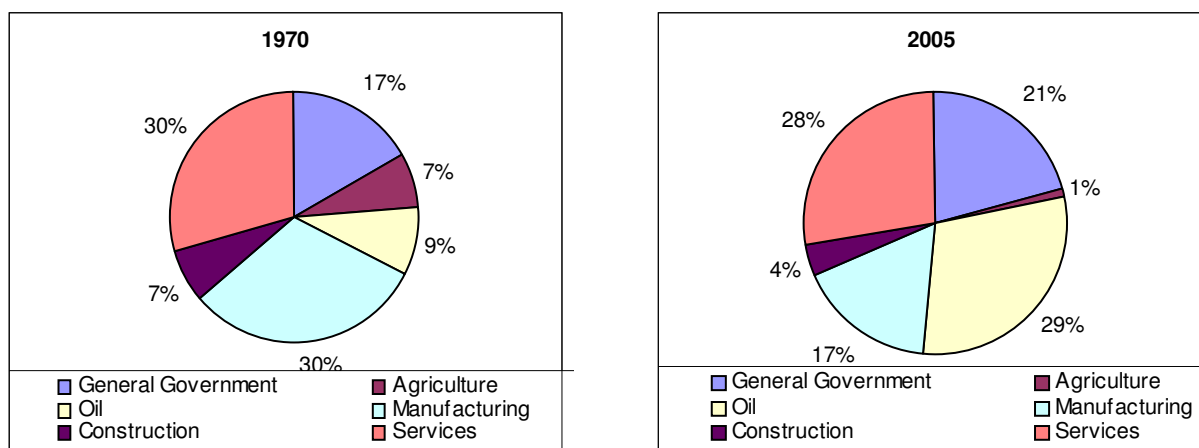

jako v pořadí u vývozců ropy, kde se Norsko umístilo na 5. místě. V roce 2006 činil podíl ropného průmyslu na HDP 26 % a na celkových vývozech to bylo 51 %. Podíl ropného průmyslu na státních příjmech byl roku 2006 36 %⁵³.

V současné době je ropný průmysl v Norsku mezinárodně konkurenceschopný a velmi dobře vyvinutý. K tomuto stavu se ale musel v průběhu několika let vypracovat. Prvním krokem bylo hlavně spoléhání se na znalosti zahraničních společností. Díky objevení ropy se Norsko snažilo dohonit a vyrovnat se zahraničním vzorům (např. USA). Před rokem 1970 byl ekonomický vývoj Norska srovnatelný s vývojem v sousedních zemích, jako je Švédsko nebo Dánsko, ale již v 80. letech je Norsko velmi rychle předběhlo.

V 70. letech ovládaly zahraniční společnosti počátky těžby a také veškeré ropné činnosti v Norsku a byly zodpovědné i za rozvoj prvních norských oblastí ropy a plynu. Od začátku těžby ropy v Norsku zavedly vládní orgány správu a kontroly ropných činností za účelem maximalizace hodnoty pro Nory. Ropné společnosti jsou v současné době zodpovědné za činnost, konkurenceschopnost a spolupráci v ropném průmyslu⁵⁴.

Graf 4.1.: Výrobní struktura v Norsku v letech 1970 a 2005

Zdroj: Norway, OECD – Organisation for Economic Co-operation and Development (Economic Surveys), Paris (France), 2007, str. 22⁵⁵

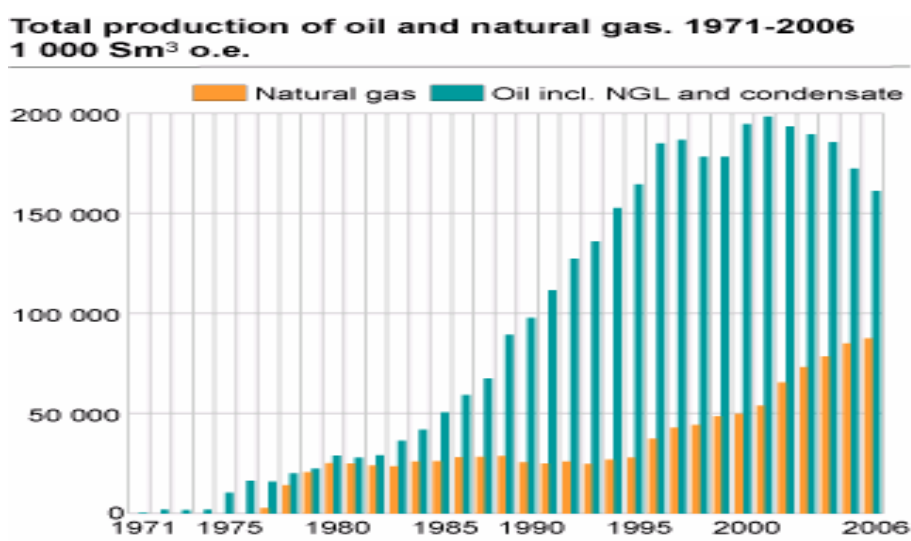
⁵³ Zdroj: http://www.npd.no/NR/rdonlyres/4E929265-F111-4578-ADF3-20480CA09E0A/0/Facts_2007_engelsk.pdf%20-%20str.%2014, str. 14.

⁵⁴ Z celkových ropných zdrojů je 35 % poskytnuto a prodáno, zbylých 65 % je rozděleno následujícím způsobem: 28 % jsou ověřené zdroje, dalších 11 % jsou kontingentní zdroje, tedy ty, které jsou pevně stanovené (např. smlouvou) a posledních 26 % jsou zdroje neověřené. (Zdroj: <http://www.regjeringen.no>)

⁵⁵ Agriculture – zahrnuje rybníkářství i hornictví, těžba ropy a plynu zahrnuje služby a přepravu pomocí potrubí a zámořskou dopravu.

Jak je z *grafu 4.1.* jasně vidět, tak se produkce ropy v roce 2005 oproti roku 1970 ztrojnásobila. Předpokládá se ale, že v roce 2008 dosáhne produkce ropy maxima a potom se bude postupně snižovat. Proti tomuto snižování stojí ovšem růst produkce zemního plynu, tudíž celková ropná produkce v následujících letech poroste. Průmyslová výroba na rozdíl od produkce ropy poklesla, to je ale proces blízký většině zemí. Pokles je evidentní například i v zemědělství.

Graf 4.2.: Celková produkce ropy a plynu v letech 1971-2006⁵⁶

Zdroj: Statistics Norway, http://www.ssb.no/english/subjects/10/06/olje_gass_en/

S rostoucí produkcí a cenou ropy se zvyšují také vládní zisky. V období 2000-2006 činily vládní výnosy z ropy v průměru asi 18,1 % HDP, v roce 2007 byly očekávané výnosy již 23,1 % HDP⁵⁷. Důvodem jsou především daně. Ropná činnost podléhá v Norsku běžné dani ze zisku společnosti, speciální dani z příjmu a různým nepřímým daním⁵⁸. Speciální daň z příjmu byla vedle běžné dani ze zisku zavedena proto, že s těžbou ropy a plynu jsou spojeny značné rozdílné výnosy. Oba druhy daní, jak běžná daň ze zisku, tak i speciální daň jsou založeny na čistých ziscích, které jednotlivé ropné společnosti

⁵⁶ Sm³ – znamená standardní kubické metry. Dále zkratka o.e. (oil equivalent), nebo-li ekvivalentní ropě; tento název se užívá v případě, kdy je třeba užít stejné jednotky měření pro ropu, plyn a NGL (kapalné podíly zemního plynu).

⁵⁷ Zdroj: Alternative fiscal rules for Norway – Etibar Jafarov, Daniel Leigh, Washington DC (US): International Monetary Fund, 2007

⁵⁸ Hodnoty běžné dani ze zisku společnosti činí v Norsku 28 % a speciální daň je 50 %.

z příslušných ropných činností čerpají. Daně spojené s ropnou činností tvoří asi 22 % z celkových výnosů z daní⁵⁹. Daňový systém je v Norsku nastaven relativně velmi vysoko.

Hlavním cílem norské vlády je především zabezpečení toho, aby norský ropný průmysl prosperoval i nadále, a to na základě rozvinuté mezinárodní pomoci.

4.2. INTSOK (The Norwegian Oil and Gas Partners)

INTSOK je velice úspěšná norská organizace, která vznikla v roce 1997. Jejími zakladateli byly norská vláda a norský průmysl ropy a plynu. Důvodem vzniku organizace bylo posílení spolupráce mezi vládou a průmyslem a zvýšení mezinárodní konkurenceschopnosti norských ropných společností. INTSOK je založena na předpokladu, že prohlubování mezinárodní spolupráce může zvýšit zaměstnanost v Norsku a zároveň podporuje vytváření hodnoty právě v zemích, které jsou bohaté na nějaký druh zdroje, tedy v případě Norska se jedná o ropu a zemní plyn.

Graf 4.3.: Vývoj počtu partnerů organizace INTSOK

Zdroj: http://www.intsok.no/upload/annual_reports/INTSOK_Annual_Report_2006.pdf

---

⁵⁹ Norský daňový systém je charakterizován relativně velkým podílem nepřímých daní. Daň z přidané hodnoty (VAT) a spotřební daň tvoří asi 28 % z celkových daňových výnosů, okolo 30 % tvoří daň z příjmu osob a daň z bohatství uvalené na jednotlivce a nakonec kolem 17 % z celkových daňových výnosů představuje daň ze zisku společnosti, která zahrnuje příspěvky sociálního zabezpečení zaměstnavatelů.

Původně začínala tato organizace se 42 partnery a jak lze vidět z *grafu 4.3.*, tak v minulém roce jich bylo už 162. Díky INTSOKu se Norsku od roku 1997 podařilo snížit závislost na norském kontinentálním šelfu a zvýšit angažovanost nejen v Evropě, ale po celém světě.

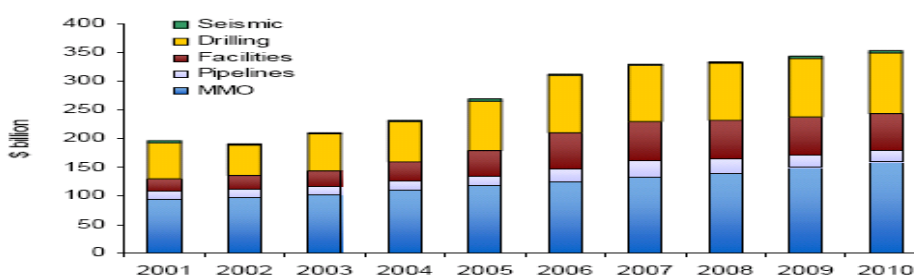
4.2.1. Klíčové otázky INTSOKu

Základní oblasti, na které se INTSOK orientuje jsou⁶⁰:

- ropa a plyn v Norsku a snaha zmenšit dopady ropného a plynárenského průmyslu na životní prostředí,
- výzkum a rozvoj, které jsou důležité zejména z hlediska snižování nákladů,
- role vlády.

Během deseti let působení této organizace se významně zvýšil podíl mezinárodních obchodů, a to především co se Norska týče, mezinárodních prodeje. Počet těchto prodeje se za dobu existence organizace ztrojnásobil. INTSOK také napomohla menším a středním firmám více se prosadit v mezinárodním obchodě a ukázalo se, že norský ropný průmysl je vysoce konkurenceschopný nejen v Norsku, ale i ve světě.

Graf 4.4.: Celkové výdaje na jednotlivá odvětví (v miliardách \$)⁶¹

Zdroj: <http://www.intsok.no/upload/docs/INTSOK-Onshore-Market-Report.pdf>

⁶⁰ Zdroj: www.intsok.no

⁶¹ Zdrojem je výroční zpráva ze srpna 2006, a tudíž se jedná o předpovědi na příštích 5 let, kdy předpokládají, že růst bude pokračovat. Facilities – pod tímto pojmem se rozumí infrastruktura, jejími podsložkami jsou MMO (Maintenance, Modification and Operations), tedy výdaje na údržbu, modifikaci, nebo-li vylepšení a na provozní činnost, dále pipelines – výdaje na ropovod, drilling – výdaje na vrtací práce a seismic – seismické výdaje.

Celkové výdaje mají podle *grafu 4.4.* v roce 2010 dosáhnout téměř \$353 miliard, což představuje předpoklad neustálého růstu. V celkových výdajích INTSOKu převládají výdaje na MMO, které mají postupně ještě narůstat. Za zmínku stojí i výdaje spojené s vrty a naopak nejmenší část tvoří seismické výdaje.

INTSOK je zapojena do mnohých globálních projektů, spolupracuje se zeměmi po celém světě. Pokud se jedná o celkové výdaje, tak za největší podíl výdajů INTSOKu odpovídají USA, Rusko, Kanada a Čína.⁶²

4.3. Ropné šoky

Ropný šok, nebo-li ropná krize, znamená pokles nabídky energie nebo velký nárůst cen energie způsobené nedostatkem nějakého přírodního zdroje, např. ropy. V každém případě jsou však dopady na ekonomiku obrovské a většinou dalekosáhlé⁶³.

Ropné šoky způsobily například pokles v obchodní důvěře, který následoval ihned po nárůstu cen ropy, pokles v důvěře spotřebitelů, pokles reálného důchodu, snížení nezaměstnanosti, zvýšení inflace a úrokové míry, snížení výstupu a míry růstu v jednotlivých zemích a existenci ekonomické nejistoty v zemích importujících ropu. Nárůst ceny ropy vede také ke zvýšení cenové hladiny a ke snížení bohatství domácností, a tedy k následnému poklesu agregátní poptávky v zemích, které ropu importují. Snížením bohatství domácností totiž sníží tyto domácnosti spotřebu, a to především poklesem úspor v průběhu následujícího období. To jsou pouze některé aspekty, které spolu s sebou ropné krize přináší⁶⁴. Zvýšení cen ropy má za následek přesun bohatství od zemí, které ropu dováží k zemím, které ji naopak vyvážejí.

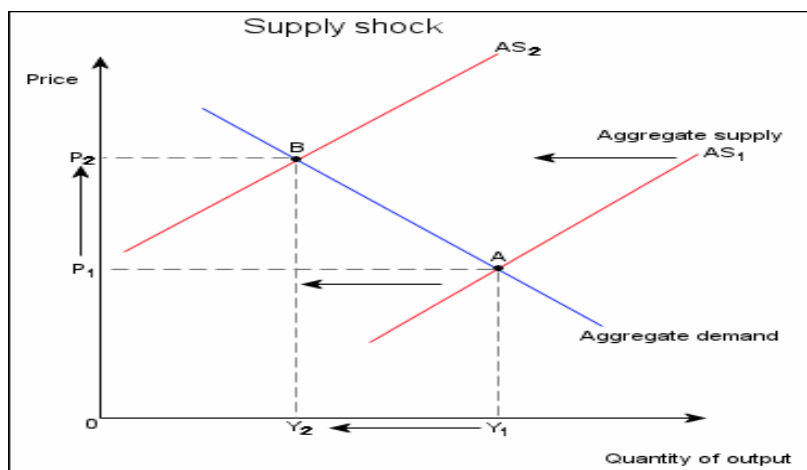
⁶² Za období 2006- 2010 má podíl výdajů těchto čtyř zemí činit dokonce 73 %.
(zdroj: <http://www.intsok.no/upload/docs/INTSOK-Onshore-Market-Report.pdf>)

⁶³ Země, které importují pouze energii trpí nárůstem cen energie a každá jednotka importu stojí více jednotek vyprodukovaného exportního zboží než předtím. Zároveň způsobuje nárůst cen ropy snížení kupní síly těchto zemí.

⁶⁴ Veškeré dopady, ať už negativního nebo pozitivního rázu, budou rozebrány v následujících podkapitolách, ve kterých budou jednotlivé ropné šoky rozebrány.

Jak lze vidět na *grafu 4.5.*, tak ropná krize má za následek negativní nabídkový šok. Následkem tohoto šoku je nárůst cen a posun agregátní nabídkové křivky doleva.⁶⁵ Nárůst cen ropy vede ke zvýšení výrobních nákladů, a tedy způsobuje menší celkový výstup firem.

Graf 4.5.: Znáornění nabídkového šoku

Zdroj: http://en.wikipedia.org/wiki/Supply_shock

Změny cen ropy mají neblahý vliv i na stranu poptávky, především na spotřebu a investice. Způsobují negativní poptávkový šok, jehož důsledkem je nakonec pokles cen a také pokles výstupu, protože dojde-li k poklesu poptávky, klesnou ceny a poptávková křivka se posune doleva. K poklesu poptávky vede snížení spotřeby, která je v pozitivním vztahu s disponibilním důchodem. Zároveň také klesnou investice z důvodu, že se firmám s růstem cen zvyšují výrobní náklady, jak již bylo zmíněno.

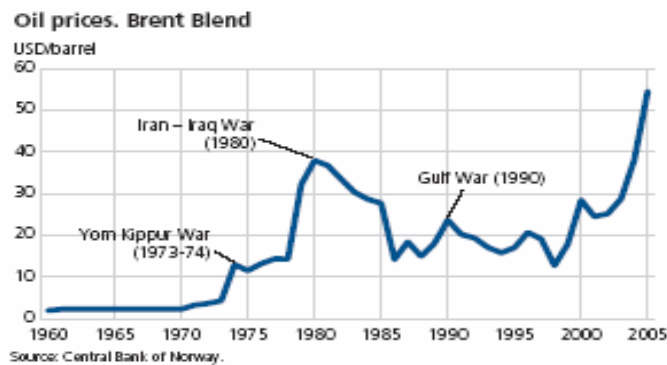
Pro Norsko ale veškeré tyto změny znamenaly růst příjmů, tedy dopady v pozitivním slova smyslu. Růst cen ropy, nízká inflace a nabídkový šok byly pro norskou ekonomiku vysoce prospěšné.

Za posledních 30 let prošlo Norsko třemi výraznými ropnými šoky. Jednalo se o ropné šoky v letech 1973-74, dále 1978-80 a roku 1990. Jak lze vidět z *grafu 4.6.*, došlo v těchto letech k výraznějším nárůstům cen ropy⁶⁶. Silný nárůst byl dále v roce 2004 a 2005.

⁶⁵ Při negativním nabídkovém šoku dochází k posunu křivky agregátní nabídky doleva při nezměněné pozici agregátní poptávky. Dochází k tomu, že se sníží množství výstupu za současného zvýšení cen.

⁶⁶ Tyto nárůsty cen ropy nebyly zřejmě pouze v Norsku, ale ve většině průmyslových zemích.

Graf 4.6.: Vývoj cen ropy v letech 1960-2005⁶⁷

Zdroj: www.ssb.no

4.3.1. První ropná krize

Norsko začalo těžit ropu ve velmi slibných časech a navíc na počátku 70. let začaly ceny ropy stoupat. Začátek první ropné krize, která probíhala v letech 1973-1974, je datován ke dni 17. října 1973, kdy se ceny ropy téměř zčtyřnásobily. Z původní hodnoty \$3 za barel v roce 1972 na \$12 za barel v roce 1974.

Tento prudký vzrůst cen ropy byl následkem Jomkipurské války⁶⁸. Důsledkem bylo, že členské země OPEC⁶⁹ snížily produkci ropy a současně uvalily embargo na ropnou lodní přepravu. Nejprve došlo ke snížení produkce o 10 %, později dokonce o 25 %. Důvodem bylo původně potrestání zemí, které podporovaly Izrael, ale nakonec

---

⁶⁷ Brent Blend – jedná se o termín, který se používá jako hlavní klasifikace ropy pro různé typy ropy v Severním moři. Stanovování cen ropy na mezinárodním trhu se děje ve vztahu právě k této klasifikaci.

⁶⁸ Tato válka byla vedena na Středním východě mezi arabskými státy (přesněji řečeno mezi členskými státy organizace OPEC a navíc Egyptem a Sýrií) a Izraelem na straně druhé. Dne 6. října 1973 byla válka započata útokem Egypta a Sýrie na Izrael v den židovského svátku, známého jako Den smíření. Začaly se zostřovat vztahy na Západě, protože konflikt neustále pokračoval a Západ neustále podporoval Izrael. Díky tomu 17. října 1973 uvalily arabské státy, které produkovaly ropu, embargo na USA a její spojence – na západní Evropu a Japonsko.

⁶⁹ OPEC, tedy Organizace zemí vyvážejících ropu, je mezinárodní organizace, jejímiž členskými státy jsou: Alžírsko, Angola, Ekvádor, Indonésie, Irák, Irán, Katar, Kuvajt, Libye, Nigerie, Saudská Arábie, Spojené arabské emiráty, Venezuela. Cílem této organizace je především koordinace ropných politik mezi členskými zeměmi, aby byly zajištěny stabilní a spravedlivé ceny pro producenty ropy.

vedlo toto chování k velmi velkému a silnému vlivu na celý svět. Dopady ale nebyly ani tak na tok ropy, jako spíše na její cenu.

Ve většině průmyslových zemích, které ropu dovážely, byly následky skutečně obrovské, příkladem toho je existence stagflace⁷⁰ v mnoha průmyslových zemích. Inflace v zemích dále rostla i během roku 1973. Průměrná míra inflace, měřená spotřebitelským cenovým indexem, rostla v zemích G-7⁷¹ v poslední čtvrtině roku 1972 z 5 % na 8,8 % ve 3/4 roku 1973 a vyskočila až na 10 % v poslední čtvrtině roku 1973⁷². Vybudovaly se inflační tlaky, rostla nezaměstnanost a ekonomická situace byla v průmyslových zemích značně nejistá.

V USA klesla celková spotřeba ropy o 20 %. Embargo s sebou neslo následky spojené se změnou struktury politiky v USA a na západě Evropy. Změny byly znát především prostřednictvím zkvalitnění výzkumu, větší ochrany přírody a snahou o snížení inflace prostřednictvím více restriktivní měnové politiky. První ropná krize vedla také ke vzniku nových obnovitelných energetických zdrojů. V Norsku to byly především větrná energie, tepelná čerpadla, vlnová energie nebo bioenergie⁷³. V Norsku byly velmi rozšířeny představy státu blahobytu a podpory obchodů, které stavěly na vidině budoucích velkých výnosů z ropy. Ovšem po příchodu první ropné krize se tyto představy rozpadly z důvodů obav.

4.3.2. Druhá ropná krize

Druhá ropná krize je datována v letech 1978-1980. Po prvním ropném šoku se ceny ropy v 70. letech relativně ustálily na vyšší hladině, a to do té doby, než se objevily konflikty mezi Íránem a Irákem následované druhým ropným šokem.

---

⁷⁰ Stagflace – jedná se o kombinaci vysoké inflace a vysoké míry nezaměstnanosti.

⁷¹ Skupina G-7 se vytvořila roku 1976 a mezi její členy patří: Kanada, Francie, Itálie, Japonsko, Německo, USA, Velká Británie.

⁷² Zdroj: Aggregate demand, uncertainty and oil prices: The 1990 oil shock in comparative perspective – Michael M. Hutchison, Basle: Bank for International Settlements, Monetary and Economic Department, 1991

⁷³ Bioenergie je energie uložená ze slunce, kterou obsahují biomasy (materiály jako látky z rostlin nebo živočišný odpad) a je nejstarším zdrojem energie v Norsku.

Vznik této ropné krize byl tedy následkem íránské revoluce, známé také jako islámská revoluce⁷⁴. Konflikty měly velký dopad na ropný průmysl v Íránu a následkem bylo přerušení nabídky ropy. Ihned ale zareagovaly země OPEC, které naopak svou produkci zvýšily a převrat v Íránu jim tak zabezpečil vyšší zisky. Růst zisků zaznamenalo také Norsko. Ztráta světové produkce nebyla až tak velká jako v případě prvního ropného šoku, ale nárůst cen byl mnohem silnější. Ceny ropy vzrostly z původních \$14 za barel v roce 1978 na \$35 za barel v roce 1981. Míry nezaměstnanosti byly při druhém ropném šoku také mnohem vyšší než v případě prvního.

Země OPEC oznámily v prosinci roku 1978 nárůst cen ropy⁷⁵. Snížila se poptávka, západní měny oslabovaly (především dolar) a země, které produkovaly ropu, musely zvyšovat ceny. To vše zapříčinilo vypuknutí druhého ropného šoku. Klesly reálné příjmy, zesílily inflační tlaky a rostly obavy z prohlubování hospodářské deprese v zemích importujících ropu.

Dopady na světovou produkci byly zmírněny, a to hlavně díky zkušenostem z prvního ropného šoku. Další důvod byl i ten, že se v průběhu 70. let objevila nová naleziště ropy – jednalo se např. o Norsko nebo Mexiko. V Norsku se následkem ropného šoku zvýšila úroková míra a klesla poptávka zahraničních zemí. Během 80.let následoval pokles cen ropy završený roku 1986 velkým poklesem, který byl zapříčiněn zvýšením produkce ropy v Saudské Arábii.

4.3.3. Třetí ropná krize

Třetí ropná krize nastala v důsledku Války v Perském zálivu⁷⁶. Po skončení války a odstupu Sadámma Husajna zapálil Irák naftová pole v Kuvajtu. Výsledkem bylo omezení produkce ropy ve dvou významných ropu vyvážejících zemích – v Iráku a Kuvajtu. Země

---

⁷⁴ V Íránu existoval velký nesouhlas s názory šáha Mohammada Rézy Páhlavího a s činností jeho tajné policie, která měla kontrolovat chod v zemi. Následkem bylo vypuknutí občanské války v zemi a v lednu roku 1979 útěk samotného Páhlavího ze země. Výsledkem byl vznik islámské republiky pod vedením ajatolláha Chomejního, který byl jednak vůdcem samotné íránské revoluce, jednak byl všeopozice.

⁷⁵ Tento nárůst měl být o 15 % a neměl být náhlý, ale postupný během roku 1979.

⁷⁶ Válka v Perském zálivu (nebo jen Válka v zálivu) trvala v období 2.8.1990 – 28.2.1991. Jednalo se o válku mezi Irákem, vše se Saddámem Husajnem, a Spojenými národy, kdy vše stály USA. Irák napadl a obsadil sousední zemi, která také vyvážela ropu, Kuvajt. V důsledku nesouhlasu s touto invazí uvalily Spojené národy na Irák embargo v podobě blokády vstupu Iráku k moři.

OPEC se snažily opět zvýšit svou produkci a zmírnit tak nárůst cen ropy, které v krátkém období výrazně narůstaly až ke 40 dolarům za barel.

Na rozdíl od obou předchozích krizí se v případě tohoto ropného šoku ceny ropy relativně rychle vrátily na úroveň před šokem⁷⁷. V březnu 1991 již byly ceny opět kolem 15 dolarů za barel a kolem této hranice se pak udržovaly téměř po celá 90. léta. Celkové dopady na ekonomiky průmyslových zemí nebyly tak silné jako v případě krizí v letech 1973 a 1978. Inflační tlaky nebyly tak velké, stejně jako zhoršení reálného důchodu v průmyslových zemích. Výjimku tvořil pokles v obchodní a spotřebitelské důvěře, který byl po třetím ropném šoku dosti neočekávaný.

Třetí ropná krize ani nemusela dosahovat takových rozměrů, ale obavy a nejistota lidí rostly v důsledku zkušeností z předchozích ropných šoků.

Tabulka 4.2.: Přehled podílů vývozu a dovozu Norska s některými zeměmi v letech 1973, 1983 a 1993(v procentech)⁷⁸

Country	Exports, traditional goods ¹				Imports, all goods			
	1973	1983	1993	Average	1973	1983	1993	Average
Sweden	20.7	26.9	16.9	21.5	21.9	26.8	19.3	22.7
Denmark	11.4	9.5	8.7	9.9	8.1	7.7	10.3	8.7
Belgium	2.4	2.8	3.0	2.7	3.4	3.1	3.3	3.2
France	3.7	5.5	8.9	6.4	6.3	3.3	6.0	5.5
Italy	3.3	3.3	6.0	3.2	1.7	3.1	3.8	3.6
Netherlands	5.0	5.9	7.7	6.2	6.7	3.3	5.8	5.6
UK	26.2	17.6	17.0	20.3	13.0	12.5	12.4	12.6
Germany	16.4	16.6	19.0	17.3	17.6	17.6	18.1	17.8
Japan	1.9	2.7	3.9	3.1	9.7	6.6	6.5	7.6
USA	8.1	9.1	7.8	8.3	7.8	10.9	10.9	9.9
Canada	-	-	-	-	3.8	2.1	2.8	2.9
Sum	100.1	99.9	99.9	99.9	100.0	100.0	100.2	100.0

Zdroj: <http://www.ssb.no/publikasjoner/DP/pdf/dp210.pdf>, str. 36

V období krizí Norsko nejvíce obchodovalo s Velkou Británií, Švédskem, Německem, Dánskem a USA. Podle *tabulky 4.2.* tvořily tyto země co se týče exportů

⁷⁷ Tomuto rychlému návratu cen výrazně napomohla akce Pouštní bouře, díky které došlo k osvobození Kuvajtu.

⁷⁸ U exportů se jako tradiční zboží vyskytuje: surová ropa, zemní plyn, lodě a vrtné plošiny. Do tohoto zboží se tedy nezahrnuje ropa a výrobky s ní spojené.

Norska v letech 1973, 1983 a 1993 v průměru pokaždé kolem 80 % celkových vývozu Norska a u dovozů to bylo kolem 70 %.

Ropné krize měly pro Norsko spíše kladné efekty z důvodu náhlého příjmu neočekávaných peněz způsobeného nárůstem cen ropy. Rostla jak soukromá, tak i veřejná spotřeba a nezaměstnanost v zemi klesla.

5. Historie Vládního penzijního fondu

Vládní penzijní fond Norska vznikl přejmenováním Vládního ropného fondu 1. ledna 2006. Roku 2007 byl největším suverénním fondem v Evropě a druhým největším na světě (ihned po suverénním fondu v Abú Zabí). Skládá se ze dvou suverénních fondů, a to:

- Vládní penzijní fond – globální,
- Vládní penzijní fond – norský.

Vládní penzijní fond – norský, dříve Fond státního pojištění (National Insurance Scheme Fund), byl ustanoven roku 1967 společně se zákonem o národním pojištění. Hlavní důvod zřízení fondu byl ten, že se do něj ukládaly přebytky salda běžných příjmů výdajů sociálního zabezpečení. Fond spravuje Folketrygdfondet v zastoupení norského Ministerstva financí.

Vládní penzijní fond – globální (dále jen Vládní penzijní fond), je řízen Norskou bankou a původní název byl Vládní ropný fond. Názvy obou suverénních fondů, tedy jak Vládního penzijního fondu globálního, tak i norského, byly změněny 1. ledna roku 2006 v souvislosti s důchodovou reformou.

Vládní ropný fond, dřívější název pro dnešní Penzijní fond, byl zřízen norským parlamentem roku 1990. Hlavním důvodem vzniku Fondu byla potřeba dlouhodobého spravování velkých příjmů z ropy a plynu a zamezení negativního vlivu těchto příjmů na hospodářství Norska.

5.1. Základní informace o Penzijním fondu

Hlavním úkolem Vládního penzijního fondu Norska je zajišťovat zdroje dalším generacím, a to zejména prostřednictvím ukládání přebytků z velkých ropných příjmů. Fond bývá proto také často nazýván tzv. Fondem budoucnosti. V současné době jsou výnosy z ropného průmyslu na vrcholu a postupně by mělo docházet k jejich snižování. Vlády tedy počítají s postupným nahrazováním ropy alternativními zdroji v budoucnu.

Mezi další důležité úkoly Vládního penzijního fondu patří ochrana ropy a ropného průmyslu. Dále je to například zajištění dostatečného výnosu plynoucího z ropného průmyslu nebo snaha vyvarovat se morálnímu hazardu, který souvisí s asymetrií informací.

Odpovědnost za investování mezinárodních aktiv Vládního penzijního fondu Norska nese část norské Centrální banky, a to investiční management Centrální banky (Norges Bank Investment Management, NBIM), který vznikl 1. ledna 1998. Aktiva fondu jsou investována do akcií, které jsou vydávány společnostmi v různých zemích a do dluhopisů, které jsou vydávány buď opět firmami nebo vládami a veřejnými institucemi v zahraničí.

Tabulka 5.1.: Výše spravovaných aktiv (v miliardách NOK)

	31.12.2006	30.9.2007	31.12.2007	29.2.2008	31.3.2008
Vládní penzijní fond – globální	1 783,7	1 932,3	2 018,6	1 970,7	1 945,8
Investiční portfolio	224,5	213,1	214,0	203,3	198,9
Fond vládního ropného pojištění	15,2	14,4	14,7	14,1	14,1

Zdroj: http://www.norges-bank.no/default_25991.aspx

V *tabulce 5.1.* je uvedena výše spravovaných aktiv investičního managementu Centrální banky. V prvním řádku jsou hodnoty Vládního penzijního fondu – globálního za období od posledního dne roku 2006 do 31.3. 2008. V průběhu roku 2007 aktiva narůstala a až na začátku letošního roku došlo k mírnému poklesu. V dalším řádku pak můžeme pozorovat pokles v investičním portfoliu ve stejném období. K poslednímu březnu roku 2008 byla aktiva fondu rovna 1 945,8 miliard NOK, což je hodnota vyšší než ke 30. září loňského roku, kdy to bylo 1 932,3 miliard NOK.

V další *tabulce 5.2.* můžeme sledovat vývoj hodnot jak celkového portfolia Vládního penzijního fondu, tak akciového i dluhopisového portfolia v letech 2003-2007⁷⁹. Lze vidět, že ke konci roku 2007 činila tržní hodnota fondu 2 018,6 miliard NOK (asi 345 miliard USD), což je navýšení oproti konci roku 2003 o téměř 139 %, ke konci roku 2004

⁷⁹ Celkové portfolio je v jednotlivých letech dáno jako součet akciového a dluhopisového portfolia. Výjimku tvoří pouze rok 2003, ve kterém je navíc započítáno portfolio environmentální, které mělo hodnotu 1,5 mld. NOK.

je to téměř o dvojnásobek a oproti konci roku 2006 je to nárůst o asi 13 %. Akciové portfolio rostlo oproti portfoliu dluhopisovému v období od konce roku 2003 do konce roku 2007 rychlejším tempem.

Tabulka 5.2.: Tržní hodnota Vládního penzijního fondu v letech 2003-2007
(v miliardách NOK)⁸⁰

	2003	2004	2005	2006	2007
Celkové portfolio	845,3	1 016,4	1 399	1 783,7	2 018,6
Vlastnické portfolio	359,6	416,3	582	725,9	957,9
Portfolio stálého příjmu	484,1	600,1	817	1 057,8	1 060,7

Zdroj: <http://www.norges-bank.no>

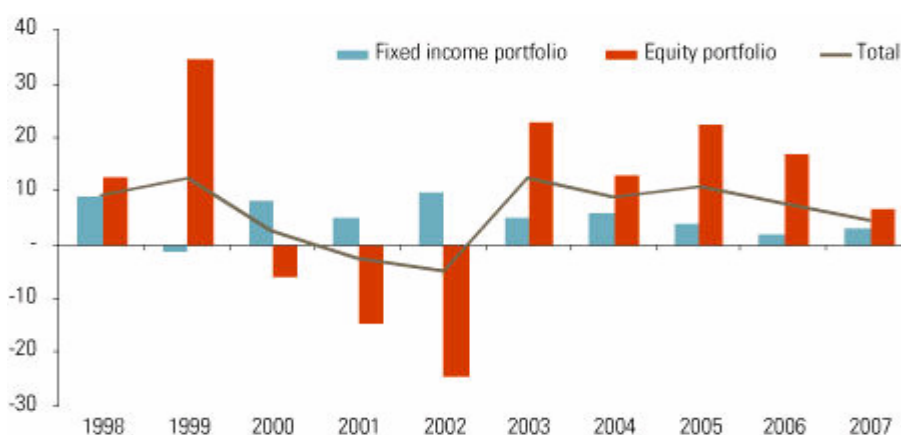
Z obou tabulek, tedy jak z *tabulky 5.1.*, tak i *5.2.* můžeme vyvodit závěr, že Vládní penzijní fond v minulých letech prosperoval a lze vidět neustálý růst v aktivech fondu. V loňském roce se mu opět dařilo a jak již bylo zmíněno, stal se druhým největším suverénním fondem na světě. Měřeno v mezinárodní měně, byl obrat Vládního penzijního fondu za rok 2007 4,5 %, naopak měřeno v domácí měně (NOK) byl obrat fondu v roce 2007 -3,9 %⁸¹. Tento rozdíl je dán především změnami směnného kurzu norské koruny. Ty ale nemají žádný významnější vliv na dlouhodobou mezinárodní kupní sílu Vládního penzijního fondu. Obrat akciového portfolia byl za rok 2007 6,8 % a portfolia dluhopisového 3,0 %.

Jedním z dalších ukazatelů Fondu je reálný obrat. Vývoj výnosů za období 1998-2007 můžeme vidět na *grafu 5.1.* Podle záznamů Norské banky byl průměrný roční reálný obrat za posledních 10 let, tedy od vzniku investičního managementu Centrální banky v roce 1998, 4,3 %, což je celkový výkaz ve výši 504 miliard NOK. Pozitivní výnos dluhopisového portfolia můžeme pozorovat v průběhu celého období s výjimkou roku 1999, u akciového portfolia je již výjimek více, a to v letech 2000, 2001 a 2002. V těchto letech došlo samozřejmě i k současnému výraznějšímu poklesu celkového portfolia Fondu.

⁸⁰ Uvedené hodnoty jsou vždy k 31.12. daného roku.

⁸¹ Zdroj: <http://www.norges-bank.no>

Graf 5.1.: Výroční výkazy za období 1998-2007 (v procentech)⁸²

Zdroj: http://www.norges-bank.no/Pages/Article_41397.aspx

Podmínkou Penzijního fondu v Norsku je, že jeho investice musí být spojeny s morálními zásadami. Proto jsou také zahraniční společnosti, do jejichž aktiv Fond investuje, kontrolovány Council of Ethics.

Jako jedna z hlavních výhod Vládního penzijního fondu Norska bývá zdůrazňována především jeho transparentnost. Ministerstvo financí, které nese veškerou zodpovědnost za Vládní penzijní fond, pravidelně zveřejňuje informace o investicích a investičních plánech Fondu na internetu a podává zprávy norskému parlamentu o důležitých záležitostech týkajících se Fondu, jako jsou příjmy z ropného průmyslu, náklady nebo změny investiční strategie. Norská banka potom zveřejňuje čtvrtletní a roční zprávy o managementu Fondu. Vysoký podíl průhlednosti je jedním ze základních cílů managementu Vládního penzijního fondu. Podle článku prof. Milana Zeleného v časopise Euro:

„Průhlednost je základním předpokladem úspěšné a kladné role suverénních fondů na globální scéně.“⁸³

⁸² Jedná se o roční procentuální výnosy akciového, dluhopisového portfolia a celkového portfolia od roku 1998 měřené v mezinárodním měnovém koši.

⁸³ Prof. ZELENÝ, Milan. Suverénní fondy, svět je menší, vznikla nová architektura globálních vlivů a mocí. Časopis Euro, 2008, č. 12, s. 87.

5.2. Corporate governance Fondu, jeho investiční strategie a budoucnost

Norský Vládní penzijní fond je veden a kontrolován Ministerstvem financí. To také určuje strategii a benchmark portfolio. Za správu a provoz Penzijního fondu je naopak zodpovědná Centrální banka Norska (Norges Bank). Centrální banka, zvláště pak její investiční management, se stará o investování kapitálu Penzijního fondu do aktiv, cenných papírů a obligací v zahraničí. Vládní penzijní fond – norský je řízen Folketrygdfondet.

Tabulka 5.3: Převody kapitálu do Penzijního fondu v letech 1995-2007

Fiskální rok	Aktuální transfery během roku (v milionech NOK) ⁸⁴	Konečné rozdělení v centrálních vládních účtech (v milionech NOK)	Podíl vládních ropných příjmů zbylých ve fondu (v %)
1995	-	1 981	5
1996	47 476	44 213	63
1997	60 900	64 019	71
1998	32 837	27 982	62
1999	24 423	26 133	59
2000	149 838	150 519	94
2001	251 189	257 017	99
2002	125 354	115 828	68
2003	103 911	110 819	64
2004	138 162	132 539	65
2005	220 286	221 276	80
2006	288 298	298 005	84
2007	313 649		98 ⁸⁵
Celkově 1996-2007	1 756 323		

Zdroj: http://www.norges-bank.no/Pages/Report_68487.aspx

⁸⁴ Menší odměny managementu Norské bance za předchozí rok.

⁸⁵ Předběžné hodnoty založené na novém vyrovnaném rozpočtu centrální vlády pro rok 2007.

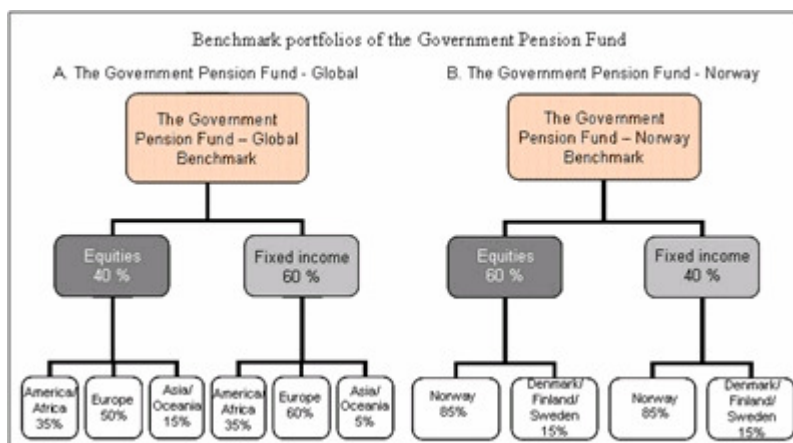
Nejprve se podíváme na vliv a účast Ministerstva financí na fungování Vládního penzijního fondu. Podle **tabulky 5.3.** norské Ministerstvo financí převádí do Fondu příjmy z investovaného kapitálu Fondu a přebytky státního rozpočtu. V opačném případě se z Penzijního fondu na konci roku uhradí případný schodek státního rozpočtu.

V roce 1996 poslalo Ministerstvo financí do Fondu první čisté transfery v hodnotě téměř 2 miliard NOK. V roce 1996 a 1997 se portfolio Penzijního fondu skládalo pouze z cenných papírů s pevným výnosem, roku 1998 se potom investice skládaly jak z akciového, tak z dluhopisového portfolia. K 31.12.1998 byla hodnota celkového portfolia Penzijního fondu 171,8 miliard NOK⁸⁶.

Celkově bylo v období 1995-2007 do fondu odevzdáno asi 1 756 miliard NOK. V roce 2007 to byla nejvyšší částka, asi 313 miliard NOK. Co se týče podílů vládních příjmů z ropy ve Fondu, tak v letech 2000 a 2001 zůstal téměř celkový příliv peněz vlády z ropného průmyslu ve Fondu. Oproti tomu například v letech 1998, 1999 nebo 2003 byl tento podíl nízký. Za poslední roky ale podíl roste, v roce 2006 byl 84 % a v roce 2007 měl být dokonce 98 %.

Nyní se zaměříme na investiční strategii Penzijního fondu.

Graf 5.2.: Benchmark portfolio Vládního penzijního fondu

Zdroj: <http://www.regjeringen.no/en/dep/fin/Selected-topics/The-Government-Pension-Fund/investment-strategy.html?id=429634>

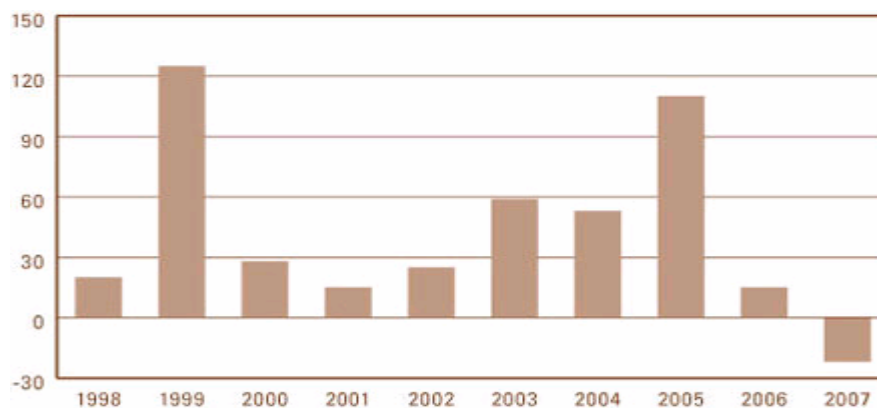
⁸⁶ Zdroj: http://www.norges-bank.no/Pages/Report_47776.aspx. Z celkového portfolia tvořilo 69,5 miliard NOK akciové portfolio a 102,3 miliard NOK portfolio dluhopisové.

S ohledem na investiční strategii Fondu je samozřejmostí, že usiluje o co největší výnos. Tato snaha o dosažení peněžního výnosu je ovšem podmíněna i vysokým rizikem, které musí podstoupit. Investice Penzijního fondu jsou ve většině případů dlouhodobějšího rázu a suverénní fondy se stávají jedněmi z hlavních subjektů na finančních trzích.

Benchmark portfoliem Fondu zobrazeném na *grafu 5.2.* se rozumí akcie světového průmyslu a instrumenty stálého příjmu, jako jsou cenné papíry a obligace. Benchmark portfolio odráží strategii Fondu a řídí riziko. Nejprve se zaměříme na Vládní penzijní fond – globální, který, jak je vidět z grafu výše, drží veškeré své investice v zahraničí. Co se týče akcií, které čítají asi 40 % benchmark portfolia Fondu, investuje je hlavně do Evropy. Jedná se o celých 50 %, dále investuje do Ameriky a Afriky (35 %) a Asie a Indonésie (15 %). Podobně je tomu i u instrumentů stálého příjmu, které tvoří 60 % benchmark portfolia, většina je vydána v měnách zemí Evropy, a to celých 60 %. Vláda usiluje o zvýšení podílu akcií na benchmark portfoliu Fondu, a to až na 60 % a zároveň snížení podílu instrumentů stálého příjmu.

Na druhou stranu Vládní penzijní fond – norský investuje především v Norsku. V zemi investuje stejnou část (přibližně 85 %) jak akcií, tak i instrumentů stálého příjmu. Zbylých 15 % investuje do Německa, Finska a Švédska. Na rozdíl od Vládního penzijního fondu – globálního, tvoří u Penzijního fondu - norského 40 % benchmark portfolia instrumenty stálého příjmu a naopak akcie 60 %. Jedná se tedy o čísla, kterých chce dosáhnout Vládní penzijní fond – globální. S držetím investic v rámci země souvisí i výnosy, které jsou vyjádřené v domácí měně (v tomto případě tedy v norských korunách), zatímco v případě investic do zahraničí, jsou vyjádřeny v měně zahraniční.

Graf 5.3.: Excess return za období 1998-2007

Zdroj: http://www.norges-bank.no/Templates/Article_69365.aspx

Dále se podíváme na diferenční výnos Fondu. Podle **grafu 5.3.** můžeme sledovat vývoj excess return Vládního penzijního fondu za posledních 10 let. Diferenčním výnosem se rozumí rozdíl mezi skutečnou a očekávanou hodnotou bohatství. Posuzuje tedy budoucí hodnotu výnosů a očekávanou hodnotu investic. V roce 2007 byl diferenční výnos poprvé za 10 let negativní.

Co se týče vývoje Vládního penzijního fondu do budoucna, existují předpovědi zabývající se jeho velikostí. Počítají s neustálým, ale pomalejším růstem⁸⁷. Očekávaný meziroční nárůst je v průměru asi 280 miliard NOK. Podle předpovědí k 1. lednu roku 2007 měla být hodnota fondu 1 782,8 miliard NOK, ta byla ale nakonec překročena. Například k 1. lednu roku 2015 se očekává hodnota fondu ve výši 4 351,3 miliard NOK.

Do budoucna můžeme počítat s rostoucím vlivem suverénních fondů. Na druhou stranu se ropné velmoci obávají toho, že bude docházet ke snižování příjmů z ropy a zemního plynu, popřípadě k jejich nahrazování alternativními zdroji nebo technologiemi. To ale v nejbližších letech zatím nehrozí, a tak s postupně narůstajícím kapitálem fondů se bude nadále zvyšovat i odkup největších světových firem. Rozvoj a zvětšování suverénních fondů je z velké části dáno závislostí celého světa na ropě. Závislost je zatím dostatečně velká na to, aby mocenská síla suverénních fondů rostla.

5.2.3. Srovnání Vládního penzijního fondu s jinými suverénními fondy

Jedním z důležitých aspektů je porovnání Vládního penzijního fondu Norska s jinými suverénními fondy. V tomto ohledu nám jistě velkou měrou pomůže Institut suverénních fondů. Jedná se o organizaci, která se zabývá studiem jednotlivých suverénních fondů a jejich dopadem na celosvětovou ekonomii, obchod, politiku a finanční trhy⁸⁸.

---

⁸⁷ Zdroj: http://www.norges-bank.no/Pages/Article_42083.aspx, jedná se o předpovědi na začátku roku 2001-2010, které jsou dále přepracovány Národním rozpočtem roku 2007 až do roku 2015.

⁸⁸ Zdroj: <http://www.swfinstitute.org>

Tabulka 5.4.: Země s největšími suverénními fondy

<i>Země</i>	<i>Název fondu</i>	<i>Aktiva v mld. USD</i>	<i>Datum ustavení</i>	<i>Zdroj</i>
Abú Zabí	Abu Dhabi Investment Council	875	1976	nafta
Norsko	Government Pension Fund - Global	396,5	1990	nafta
Singapur	Government of Singapore Investment Corporation	330	1981	nekomoditní
Čína	SAFE Investment Company	311,6 ⁸⁹	-	nekomoditní
Saudská Arábie	SAMA Foreign Holdings	300	neznámo	nafta
Kuvajt	Kuwait Investment Authority	250	1953	nafta
Čína	China Investment Corporation	200	2007	nekomoditní
Čína – Hongkong	Hong Kong Monetary Authority Investment Portfolio	163	1998	nekomoditní
Rusko	National Welfare Fund	162,5 ⁹⁰	2008	nafta
Singapur	Temasek Holdings	159	1974	nekomoditní
	Celkem	3 147,6		

Zdroj: <http://www.swfinstitute.org/funds.php>

Podle *tabulky 5.4.* je v současné době největším suverénním fondem na světě fond v Abú Zabí. Jeho aktiva jsou 875 miliard USD a investuje ve prospěch Spojených arabských emirátů. Ihned po norském Vládním penzijním fondu následuje suverénní fond v Singapuru. Zdroje tohoto fondu jsou ale na rozdíl od obou fondů na prvních dvou příčkách nekomoditní. Znamená to, že jsou obvykle vytvořeny prostřednictvím transferů a aktiv devizových rezerv, nikoliv prostřednictvím exportů zboží. Co se týče rozdělení fondů podle zdrojů, tak zdrojem 62 % suverénních fondů na světě je ropa a zemní plyn⁹¹.

V *tabulce 5.4.* je zaznamenáno 10 největších suverénních fondů, jejichž aktiva dohromady čítají asi 3 148 miliard USD. Z těchto deseti suverénních fondů je zdrojem

⁸⁹ Toto číslo je nejlepším odhadem.

⁹⁰ Číslo zahrnuje ropný Stabilizační fond Ruska.

⁹¹ Zdroj: <http://www.swfinstitute.org/funds.php>

ropa a plyn u pěti fondů. Znamená to podle mého názoru jedině, že suverénní fondy disponují čím dál větší mocenskou silou a jejich vliv neustále roste. Co se týče celkového součtu aktiv všech fondů, dostáváme číslo asi 3 684 miliard USD⁹². Podle prof. Milana Zeleného v časopise Euro:

„Suverénní fondy disponují kapitálem ve výši přibližně tří bilionů dolarů. V příštích deseti letech by měly mít kolem dvanácti bilionů dolarů“⁹³

Již bylo zmíněno, že velkou výhodou norského Fondu je jeho transparentnost. Stejným způsobem se chová například i fond Temasek Holdings v Singapuru. Na druhou stranu se ale transparentností neřídí například suverénní fondy v Rusku, ve Spojených arabských emirátech nebo v Číně, které se spíše snaží své záměry a informace o investicích co nejvíce skrývat. Průhlednost fondu se zjišťuje pomocí Linaburg-Maduell Transparency Index⁹⁴. Tento index transparentnosti spočívá v porovnání a bodování jednotlivých fondů na základě deseti kritérií. Norský Vládní penzijní fond v počtu bodů bezesporu vede, má jich plných 10. Norsko a jeho Vládní penzijní fond vede i v oblasti demokracie, kde podle indexu demokracie dosahuje nejvyšší pozice, a to 9,55 bodů. Předmětem porovnávání jsou v tomto případě například spravedlnost voleb, činnost vlády nebo práva občanů.

Vliv a význam suverénních fondů po celém světě v posledních letech postupně narůstá. Jedná se o fondy vlastněné a kontrolované státem, jsou složeny z kapitálu a investují převážně do zahraničních aktiv. V poslední době s oblibou investují a odkupují podíly ve velkých světových firmách.

V České republice se o suverénních fondech zatím příliš nemluví a nejsou k dispozici ani příslušné informace. To ale nemění nic na faktu, že je třeba se suverénními fondy začít zabývat a nebrat je na lehkou váhu. Jak již bylo ale řečeno, jsou investice suverénních fondů ve většině případů dlouhodobé, mohou mít tedy pozitivní vliv na stabilitu trhů. Důležitým předpokladem je ovšem zmíněná transparentnost, která velké části fondů chybí. Dále je zde také nutnost brát v úvahu možná rizika.

---

⁹² Zdroj: <http://www.swfinstitute.org/funds.php>

⁹³ Prof. ZELENÝ, Milan. Suverénní fondy, svět je menší, vznikla nová architektura globálních vlivů a moci. Časopis Euro, 2008, č. 12, s. 86.

⁹⁴ Zdroj: <http://www.swfinstitute.org>. Index transparentnosti vyvinuli pánové Carl Linaburg a Michael Maduell pro Institut suverénních fondů.

6. Závěr

Záměrem práce bylo zobrazit vývoj norské ekonomiky především po roce 1973, a to s důrazem na rozvoj ropného a plynárenského průmyslu a následný vznik norského Vládního penzijního fondu.

Norsko je zemí, jejíž ekonomika je z hlediska makroekonomického velmi stabilní. Nezaměstnanost je na nízké úrovni, růst HDP byl v roce 2007 včetně ropy 3,5 % a země se vyznačuje velmi vysokou kvalitou života. Hlavní výhodou země je bezesporu schopnost využít přírodní zdroje, a to jak z hlediska současnosti, tak i pro budoucí generace.

Poválečné období do konce 70. let bylo pro Norsko obdobím hospodářské prosperity, budoval se stát blahobytu a rostla životní úroveň obyvatel. I když Norsko není členem Evropské unie, občané ve dvou referendech zamítli vstup Norska do Evropské unie, udržuje s ní těsné vztahy a úzkou spolupráci. To napomáhá Norsku v oblasti mezinárodního obchodu, hlavně co se exportů týče. Evropská unie je také nejvýznamnějším exportním partnerem Norska.

Nejdůležitějšími vývozními artikly Norska jsou ropa a zemní plyn. Vedle nich se země dále soustřeďuje například na mořské produkty, minerální paliva nebo strojní zařízení. Od konce 60. let, kdy Norsko poprvé začalo v Severním moři těžit a následně vyvážet ropu a zemní plyn, se norská ekonomika stala na příjmech z ropy a zemního plynu závislá. Roku 1973 byl zřízen Statoil, tedy první ropná společnost, která měla na těžbu ropy téměř monopol. Později roku 1990 byl norskou vládou zřízen Ropný fond, jehož současný název je od 1.1.2006 Vládní penzijní fond.

Existence Vládního penzijního fondu je nespornou výhodou norské ekonomiky. Vznikl jako reakce na růst příjmů země z ropného a plynárenského průmyslu. Často bývá nazýván tzv. Fondem budoucnosti, protože ukládáním přebytků příjmů z ropného a plynárenského průmyslu a z investovaného kapitálu v zahraničí zajišťuje zdroje pro budoucí generace. Fond investuje velkou měrou, jedná se hlavně o nákup akcií a cenných papírů velkých světových firem.

V roce 2007 byl Vládní penzijní fond největším suverénním fondem v Evropě a druhým největším na světě ihned za suverénním fondem v Abú Zabí. To svědčí o obrovském kapitálu Fondu, který k poslednímu březnu tohoto roku činil 1 945,8 miliard norských korun. Penzijní fond v Norsku v posledních letech rostl obrovskou rychlostí a i

do budoucna by měl prosperovat. Na základě předpovědí by měla velikost Fondu v roce 2015 činit 4 351,3 miliard NOK.

Co se týče suverénních fondů ve světě, tak jejich vliv a moc velkou měrou narůstá. Je to způsobeno silnou závislostí všech států světa na ropě a zemním plynu. Spojené státy americké společně s Evropskou unií mají z tohoto rostoucího vlivu fondů obavy. Především z důvodu, aby země disponující suverénními fondy především z Východu nevyužívaly fondy k plnění politických, nýbrž pouze ekonomických cílů.

Řešení ale existuje. Z důvodu jasně viditelných investičních záměrů a investičních strategií se suverénní fondy musí řídit transparentností, stejně jako je tomu u norského Fondu, kde se rizik obávat nemusíme.

7. Seznam použitých pramenů a literatury

Použitá literatura

1. Etibar Jafarov, Daniel Leigh; Alternative fiscal rules for Norway, Washington DC (US): International Monetary Fund, 2007
2. Michael M. Hutchison; Aggregate demand, uncertainty and oil prices: The 1990 oil shock in comparative perspective, Basle: Bank for International Settlements, Monetary and Economic Department, 1991
3. Miroslav Hroch, Helena Kadečková, Elisabeth Bakke; Dějiny Norska, Praha, Nakladatelství Lidové noviny, 2005
4. Norway, OECD – Organisation for Economic Co-operation and Development (Economic Surveys), Paris (France), 2007
5. Rebeca Jiménez-Rodríguez and Marcelo Sánchez; Oil price shocks and real GDP growth, working paper series, European Central Bank, NO.362/May 2004
6. Rondo Cameron; Stručné ekonomické dějiny světa, Victoria Publishing, a.s., 1996, kapitola 10 – Modely rozvoje: Opozdilci a třetí vlna
7. Časopis Ekonom, číslo 7/2008, s. 86-87

Internetové zdroje

8. www.arena.uio.no/presentation/publications/wp00_4.htm - portál věnovaný vztahu Norska a Evropské unie
9. www.businessinfo.cz/cz/rubrika/norsko/1000790/ - souhrnné informace o Norsku
10. www.coe.int – oficiální stránky Rady Evropy
11. <http://cozp.cuni.cz> – Centrum pro otázky životního prostředí, Univerzita Karlova v Praze

12. <http://eh.net/encyclopedia/article/grytten.norway> - stránky o ekonomické historii Norska
13. www.eu-norway.org/ - Norsko a Evropská unie
14. www.europa.eu – portál Evropské unie
15. www.europeum.org/ - Institut pro evropskou politiku
16. <http://www.euroskop.cz/admin/gallery/3/c543b0eeb828fb53495a89b673209cd1.pdf> - Evropská unie tak akorát - praktický průvodce evropskou integrací
17. www.fisheries.no – oficiální stránky o mořských produktech Norska
18. www.fita.org – oficiální stránky the Federation of International Trade Associations
19. http://globalis.gvu.unu.edu/indicator_detail.cfm?IndicatorID=19&Country=NO – informace o HDP per capita Norska
20. www.google.com – internetový vyhledávač
21. <http://hdr.undp.org/en/statistics/> - statistiky HDI (human development index)
22. www.iht.com/articles/2005/10/26/news/norway.php - portál o Norsku a Evropské unii
23. www.indexmundi.com/norway/gdp_real_growth_rate.html - vývoj HDP jako reálné míry růstu v letech 2003-2007
24. www.intsok.no – oficiální stránky INTSOKu
25. www.mesec.cz – server o financích
26. www.neitileu.no/articles_in_foreign_languages/norway_eu_1961_1994 - Norsko a Evropská unie v letech 1961-1994
27. www.noramb.cz – oficiální stránky Norska v České republice
28. http://nb.vse.cz/khp/Veda/Diskusni_seminare/2003/ds0403.pdf - dopad změn cen ropy na hospodářský růst
29. www.norges-bank.no - oficiální stránky norské Centrální banky
30. www.nortrade.com/ - oficiální norský obchodní portál
31. www.norway-coe.org/ - Norsko a Rada Evropy
32. www.norway.org – oficiální stránky Norska ve Velké Británii
33. www.npd.no/English/Frontpage.htm - oficiální stránky the Norwegian Petroleum Directorate
34. www.oecd.org – oficiální stránky OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development)
35. www.regjeringen.no – oficiální portál norské vlády

36. www.seafoodfromnorway.com – oficiální stránky the Norwegian Seafood Export Council
37. <http://seznam-statu-sveta-podle-rozlohy.navajo.cz/> - seznam států světa podle rozlohy
38. www.ssb.no/english/ - oficiální portál statistik Norska
39. www.state.gov/r/pa/ei/bgn/3421.htm - informace o Norsku
40. www.statoilhydro.com/en/Pages/default.aspx - oficiální stránky Statoil
41. www.swfinstitute.org – Institut suverénních fondů
42. www.unep.org/ - oficiální stránky UNEP
43. www.wikipedia.org – online encyklopedie
44. www.world66.com/europe/norway/economy - norská ekonomika

8. Seznam tabulek a grafů

Seznam tabulek

Tabulka 1.1.: Vývoj HDP jako reálné míry růstu v letech 2003-2007	8
Tabulka 1.2.: Výsledky voleb do Stortingu 1945-1977 (procento hlasů/počet křesel)	10
Tabulka 2.1.: Obchodní bilance za posledních 5 let (mld. NOK)	16
Tabulka 2.2.: Zahraniční obchod se zbožím (v mld. NOK)	18
Tabulka 3.1.: Vývoj HDP per capita v Norsku v letech 1975-2005 (měřeno v paritě kupní síly dolaru)	25
Tabulka 3.2.: Vývoj HDI v letech 1975-2005	26
Tabulka 3.3.: Emisní strop v roce 2010 v souladu s Gothenburgským protokolem a stavem v roce 1990 a 2006 (v tunách)	27
Tabulka 4.1.: Vývoj těžby ropy v letech 1971-2000 (v tunách)	32
Tabulka 4.2.: Přehled podílů vývozu a dovozu Norska s některými zeměmi v letech 1973, 1983 a 1993(v procentech)	42
Tabulka 5.1.: Výše spravovaných aktiv (v miliardách NOK)	45
Tabulka 5.2.: Tržní hodnota Vládního penzijního fondu v letech 2003-2007	46
Tabulka 5.3.: Převody kapitálu do Penzijního fondu v letech 1995-2007	48
Tabulka 5.4.: Země s největšími suverénními fondy	52

Seznam grafů

Graf 1.1.: Vývoj názoru na vstup do EU v letech 1972-1993 (v %)	12
Graf 2.1.: Znázornění obchodní bilance v letech 1970-2007 (v milionech NOK)	17
Graf 2.2.: Podíl celkového vývozu Norska v roce 2007 (v procentech)	17
Graf 2.3.: Vývoz mořských ryb v Norsku v letech 1993-2006 (v milionech NOK)	20
Graf 2.4.: Celková produkce akvakultury v Norsku od roku 1950	21
Graf 2.5.: Podíl námořní a pobřežní dopravy na výnosu v letech 2003, 2004 a 2005 (v procentech)	23
Graf 3.1.: Podíl uspokojující hladiny bakterií E-coli, barvy a kyselosti vody dodávané do domácností v období 2003-2006 (v procentech)	28
Graf 4.1.: Výrobní struktura v Norsku v letech 1970 a 2005	33

Graf 4.2.: Celková produkce ropy a plynu v letech 1971-2006	34
Graf 4.3.: Vývoj počtu partnerů organizace INTSOK	35
Graf 4.4.: Celkové výdaje na jednotlivá odvětví (v miliardách \$)	36
Graf 4.5.: Znázornění nabídkového šoku	38
Graf 4.6.: Vývoj cen ropy v letech 1960-2005	39
Graf 5.1.: Výroční výkazy za období 1998-2007 (v procentech)	47
Graf 5.2.: Benchmark portfolio Vládního penzijního fondu	49
Graf 5.3.: Excess return za období 1998-2007	50

ren
UNIVERSITAS CAROLINA PRAGENSIS
založena 1348

Univerzita Karlova v Praze
Fakulta sociálních věd
Institut ekonomických studií

Opletalova 26
110 00 Praha 1
TEL: 222 112 330,305
TEL/FAX: 222 112 304
E-mail: ies@mbox.fsv.cuni.cz
<http://ies.fsv.cuni.cz>

Akademický rok 2007/2008

TEZE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Student:	Karasová Renata
Obor:	Ekonomie
Konzultant:	Doc. Ing. Karel Půlpán, CSc.

Garant studijního programu Vám dle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a Studijního a zkušebního řádu UK v Praze určuje následující bakalářskou práci

Předpokládaný název BP:

Hospodářská politika Norska a ropný fond

Charakteristika tématu, současný stav poznání, případné zvláštní metody zpracování tématu:

Jelikož je dnes Norsko díky svým zásobám ropy ohromně bohatou zemí a udržuje si silné mezinárodní postavení v oblasti těžby ropy a zemního plynu, budu se ve své bakalářské práci právě touto zemí zabývat.

Zaměřím se na státní hospodářskou politiku Norska po roce 1973 a to s důrazem na ropný fond. K tomuto fondu se chci dostat postupně přes témata hospodářského úvodu, ropy, plynu, hospodářské politiky... Ropný fond funguje v Norsku od roku 1990 a od 1.1.2006 se jmenuje Vládní penzijní fond. Norská ekonomika je na makroúrovni velmi stabilní, je pozorovatelný její růst v posledních desetiletí a má dobré vyhlídky i do budoucna.

Struktura BP:

1. Hospodářský úvod

Zde se všeobecně zaměřím na hospodářský vývoj Norska po r. 1973

2. Informace o ropě a zemním plynu

- 2.1. Ropa a zemní plyn na severu Evropy
- 2.2. Ropa a zemní plyn v Norsku
- 3. Hospodářská politika Norska
- 4. Životní úroveň
  - 4.1. Kvalita životního prostředí
  - 4.2. Služby
- 5. Rybářský průmysl
- 6. Ropný průmysl a Ropný fond

Seznam základních pramenů a odborné literatury:

Andreassen, Harald Magnus (2001): *Assesing monetary policy in Norway*, Institute for Economic Research, Munich, DE

Natural resources and the environment 1993 (1994), Statistics Norway, Oslo, NO

Miroslav Hroch, Helena Kadečková, Elizabeth Bakke (2005): *Dějiny Norska*, Lidové noviny

Soikkeli, Jarkko : *The inflation targeting framework in Norway*, International Monetary Fund, Washington, DC

Energy policie of IEA countries: Norway 2001 review (2001), Organisation for Economic Cooperation and Development, IEA

Brekki, Odd Per (1987): *Norwegian foreign exchange policy*, Central Bank of Norway, Oslo, NO

Norway (2005): Organisation for Economic Cooperation and Development, Paris

Datum zadání:	Červen 2007
Termín odevzdání:	červen 2008

Podpisy konzultanta a studenta:

V Praze dne

